

۱۰۲/۶/۱

تبیین اجمالی گستره علم امام علیه السلام

محورها:

جلسه اول:

۱. معضلات حاصله از عدم رجوع به علم امام کدام است؟

۲. نظرات مختلف در رابطه با گستره علم امام به چند گروه تقسیم

می شود؟

جلسه دوم:

۱. نظرات مختلف در رابطه با گستره علم امام به چند گروه

تقسیم می شود؟

۲. طبقه بندی و رشته های علمی مدرسه هدایت کدام است؟

اربعین و معرفۃ الإمام

جلسه اول

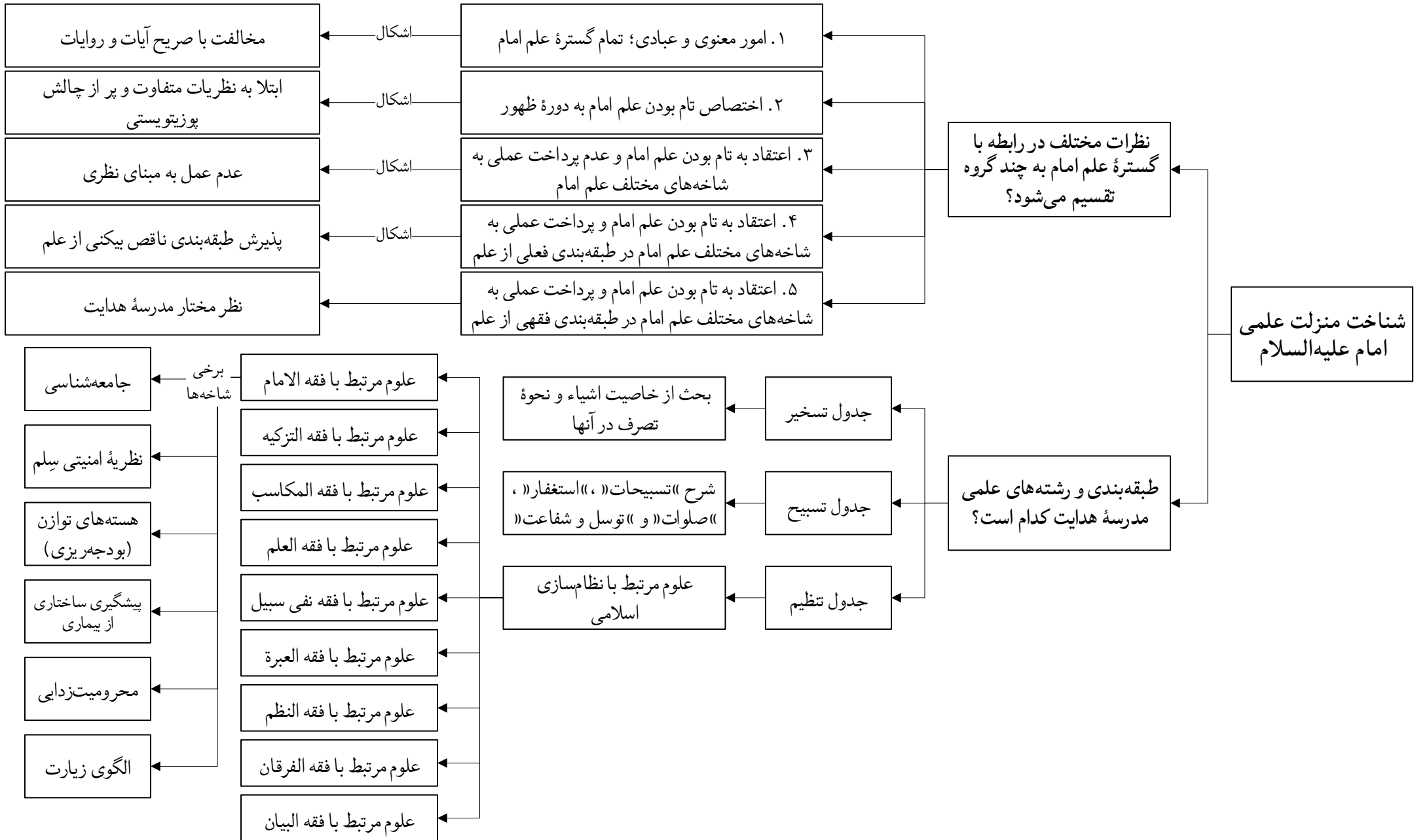
محورها:

۱. معضلات حاصله از عدم رجوع به علم امام کدام است؟
۲. نظرات مختلف در رابطه با گستره علم امام به چند گروه تقسیم می‌شود؟

شناسنامه:

جزوه پیش رو متن پیاده شده سخنرانی حجت الاسلام کشوری (دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی) در اولین نشست تخصصی «اربعین و معرفه الامام» است که در هیئت فاطمیون شهر مقدس قم در تاریخ ۱۶ مهرماه ۱۳۹۹ برگزار شده است.

تبیین اجمالی گستره علم امام علیه السلام (جلسه دوم)

فهرست مباحث

- مقدمه: نقش امام در فرایند تقدیر، نقش امام در عوالم مختلف و...؛ نمونه‌هایی از ابعاد متخلف شناخت منزلت امام ۱
۱. شناخت مقام علمی امام؛ لازمه فهم حدّ پاسخگویی امام به سؤالات مختلف..... ۲
۲. معضلات متعدد کشور؛ نتیجه رجوع به علم پوزیتویستی و عدم رجوع به علم امام ۴
- ۲/۱. کاهش ارزش پول ملی؛ اولین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی ۵
- ۲/۲. بحران کاهش جمعیت؛ دومین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی ۵
- ۲/۳. مسئله خطرناک تراریخته؛ سومین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی..... ۶
- ۲/۴. جایگزینی دار واسعه با آپارتمان؛ چهارمین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی..... ۶
- ۲/۵. مشکلات مختلف واکسیناسیون با تعریف غلط؛ پنجمین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی..... ۷
- ۲/۶. تحمیل برجام ذیل «سیاست خارجه توسعه‌گرا»؛ ششمین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی..... ۹
۳. پنج گروه؛ مجموع نظرات مختلف در مورد گستره علم امام ۱۰
- ۳/۱. گروه اول: امور معنوی و عبادی؛ تمام گستره علم امام..... ۱۱

- ۳/۲. گروه دوم: اختصاص تام بودن علم امام به دوره ظهور ۱۱
- ۳/۳. گروه سوم: اعتقاد به تام بودن علم امام و عدم پرداخت عملی به شاخه‌های مختلف علم امام ۱۴
- ۳/۴. گروه چهارم: اعتقاد به تام بودن علم امام و پرداخت عملی به شاخه‌های مختلف علم امام در طبقه‌بندی فعلی از علم ۱۵
- ۳/۵. گروه پنجم: اعتقاد به تام بودن علم امام و پرداخت عملی به شاخه‌های مختلف علم امام در طبقه‌بندی فقهی از علم ۱۶
- پیوست‌ها ۱۹
- پیوست ۱: شواهدی از وجود عالم «ذر» ۱۹
- پیوست ۲: ابواب کتاب «شرائع الإسلام» ۲۰
- پیوست ۳: ابواب کتاب «بحار الانوار» ۲۰
- پیوست ۴: واکنش‌هایی که به نوزادان زده می‌شود ۲۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا وَ شَفِيعِنَا فِي يَوْمِ
الْجَزَاءِ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ ﷺ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ سَيِّمًا بِقِيَّةِ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ أَرْوَاهُنَا لَأَمَالِهِ
الْفِدَاءِ وَعَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرْجَهُ الشَّرِيفُ وَاللَّعْنُ الدَّائِمُ عَلَى أَعْدَائِهِ أَعْدَاءِ اللَّهِ مِنَ الْآنَ إِلَى قِيَامِ يَوْمِ الدِّينِ.

قرار است در این شب با عظمت اربعین، مختصراً راجع به مسئله معرفت الإمام (شناخت جایگاه امام ع) محضرتان صحبت کنیم.

مقدمه: نقش امام در فرایند تقدیر، نقش امام در عوالم مختلف و ...؛ نمونه‌هایی از ابعاد متخلف شناخت منزلت

امام

در مسئله شناخت منزلت امام سرفصل‌های مختلفی را می‌توان بیان کرد که اگر هر کدام از این سرفصل‌ها را مباحثه کنیم، نگاهمان به منزلت امام ارتقا می‌یابد و جایگاه امام را مقداری بیشتر می‌شناسیم. به عنوان مثال می‌توان درباره نقش امام ع در فرایند تقدیر صحبت کنیم که امام در تقدیر موجودات چه نقشی دارد؟ این سرفصل بزرگی است و صدها آیه و روایت دارد. همچنین می‌توان نقش امام را در تمام عوالم بررسی کرد؛ یعنی ابتدا باید گفتگو کنیم که چند عالم و چند مرحله خلقت وجود دارد؛ برای مثال در مورد عالم «ذر»^۱ صحبت کنیم، یا در روایات عالمی وجود دارد به نام عالم «عقول» که می‌توان آن را هم

۱. ارجاع پژوهشی:

برای مشاهده برخی شواهد وجود عالم «ذر» ر.ک پیوست ۱.

بحث کرد، یا در مورد عالم اول این دنیا که رَجَم مادر است توضیح دهیم، یا در مورد خود زندگی دنیایی صحبت کنیم و یا عالم برزخ و منازل پنجاه گانه آن^۲ را - که فرمود: «أَوَّلُ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ الْقَبْرِ»^۳ - بحث کنیم؛ بعد از اینکه این مراحل و عوالم را فهمیدیم می‌توانیم بررسی کنیم که امام در این مراحل خلقت و عوالم چه نقشی دارد که باعث ارتقای فهم‌مان نسبت به امام می‌شود. بعضی امام علیه السلام را با یک حاکم عادی یا شخصیت برجسته اجتماعی یکسان می‌پندارند، اما از روایات این استفاده می‌شود که امام علیه السلام، امام تمام عوالم است.^۴

۱. شناخت مقام علمی امام؛ لازمه فهم حدّ پاسخگویی امام به سؤالات مختلف

اما امشب سرفصلی را که بنده انتخاب کردم برای گفتگو تا اندکی منزلت امام واضح شود، مقام علمی امام علیه السلام است. بالاخره در زندگی دنیایی خود، سؤالاتی برایمان پیش می‌آید که مختلف هستند؛ مثلاً می‌خواهیم خانه بسازیم، آیا می‌توان در امر خانه سازی، سؤال خود را از امام علیه السلام بررسی کنیم؟ این اتفاق بستگی به این دارد که دایره علم امام را چه مقدار تعریف کنید؛ یا مثلاً می‌خواهیم کشاورزی کشور را اداره کنیم، آیا لازم است در امر کشاورزی به امام علیه السلام رجوع کنیم؟ این موضوع بستگی به این بحثی دارد که مطرح می‌کنم. اگر قبول کنیم که دایره علم امام همه چیز را شامل می‌شود، پس در مسائل خانه سازی،

۲. ارجاع پژوهشی:

حَدَّثَنَا الشَّيْخُ الْمُفِيدُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ أَيْدِ اللَّهِ حِرَاسَتَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو الْحَسَنِ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُحَمَّدٍ الْقَاشَانِيِّ عَنْ الْأَصْفَهَانِيِّ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ الْمُقْرِي عَنْ حَفْصِ بْنِ غِيَاثٍ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ علیه السلام إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَلَّا يَسْأَلَ اللَّهَ شَيْئاً إِلَّا أَعْطَاهُ - فَلْيَسْأَلْ مِنَ النَّاسِ كُلِّهِمْ وَ لَا يَكُنْ لَهُ رَجَاءٌ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَإِذَا عَلِمَ اللَّهُ ذَلِكَ مِنْ قَلْبِهِ لَمْ يَسْأَلْ شَيْئاً إِلَّا أَعْطَاهُ فَحَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسِبُوا - فَإِنَّ فِي الْقِيَامَةِ حَمْسِينَ مَوْفِياً كُلُّ مَوْفِياً مِثْلَ أَلْفِ سَنَةٍ - مِمَّا تَعُدُّونَ ثُمَّ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ - فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ.

حفص بن غیاث گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: هر گاه یکی از شما اراده کند و بخواهد که چیزی از خداوند درخواست نکند جز اینکه باو ببخشد باید که از تمامی مردمان ناامید گردد، و امیدی جز بخدا - عز و جل - نیندد، پس چون خداوند چنین حالتی را از دل بنده بداند آن بنده چیزی نخواهد مگر اینکه خداوند باو ببخشد. پس بحساب خودتان برسید پیش از آنکه بحسابتان برسند، که در قیامت پنجاه موقوف است که هر موقفی گوئی باندازه هزار سال بحساب شماست. سپس حضرت این آیه را خواند: «در روزی که مقدار آن پنجاه هزار سال است».

الأمالي (للمفيد)، ص ۲۷۴

۳. ارجاع پژوهشی:

وَ قَالَ النَّبِيُّ صلی الله علیه و آله و سلم إِنَّ الْقَبْرَ أَوَّلُ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ فَإِنْ نَجَا مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَيْسَرُ وَإِنْ لَمْ يَنْجُ مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ أَشَدُّ مِنْهُ. و همان حضرت فرموده‌اند: گور، نخستین خانه آخرت است. اگر کسی از آن برهد، امور پس از آن آسان‌تر است و اگر از عذاب آن رهایی نیابد، آنچه پس از آن است، دشوارتر است.

روضة الواعظین، ج ۲، ص ۴۹۴

۴. ارجاع پژوهشی:

حَدَّثَنَا أَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَبْدِ الصَّمَدِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي عُثْمَانَ قَالَ حَدَّثَنَا الْعُبَادُ بْنُ عَبْدِ الْخَالِقِ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: إِنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَشْيَ عَشَرَ أَلْفِ عَالِمٍ كُلُّ عَالِمٍ مِنْهُمْ أَكْبَرُ مِنْ سَبْعِ سَمَاوَاتٍ وَ سَبْعِ أَرْضِينَ مَا تَرَى عَالَمٌ مِنْهُمْ أَنَّ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ عَالِماً غَيْرَهُمْ وَ أَنَا الْحُجَّةُ عَلَيْهِمْ.

امام صادق علیه السلام فرمود: برآستی که خدای را عز و جل دوازده هزار جهان است که هر جهانی از آنها بزرگتر از هفت آسمان و هفت زمین است و هیچ جهانی از آن جهان‌ها نمیداند که خدای را عز و جل بجز او جهان دیگری هم هست و من بر همه آن جهانها حجت هستم.

الخصال، ج ۲، ص ۶۳۹

شهرسازی، کشاورزی و ... هم می‌توان و بهتر است از امام سؤال کرد. اما اگر به مانند برخی طلبه‌ها و روحانیون حوزه علمیه قم قائل شدیم که امام تنها امور عبادی را متکفل است، بنابراین به صورت طبیعی در مسائل دنیایی خود به امام رجوع نمی‌کنیم. پس بحثی که قصد دارم محضران مطرح کنم، یک فایده بسیار کاربردی دارد و آن این است که هر دایره و وسعتی که برای علم امام قائل شدیم، به اندازه همان وسعت و گستردگی، سوالات و پرسش‌های خود را از مقام امام علیه السلام می‌پرسیم. اگر قائل شدیم که امام علیه السلام تنها ۵۲ باب فقهی - مطابق فهرست «شرائع الاسلام»^۵ - گفته است، پس در همان محدوده از امام سؤال می‌کنیم؛ اما اگر گفتیم دایره علم امام علیه السلام همه امور را شامل می‌شود - به مانند فهرست کتاب با عظمت «بحار الانوار»^۶ که از نظر اشراف و گستردگی در میان مجامع روایی کتاب بی نظیری است و حدود صد هزار روایت در امور مختلف دارد - پس در تمام امور از امام علیه السلام سؤال می‌پرسیم. علی‌ای حال گفتگو در مورد مقام علمی امام علیه السلام گفتگوی لازمی است و به نظر بنده مکان آن هم در هیئات و مساجد است، البته قبل از آن باید به صورت تخصصی در دانشگاه‌ها و حوزه‌های علمیه راجع به آن بحث شود.

مثلاً الان به بلیه کرونا مبتلا شده‌ایم، خب چرا وزارت بهداشت پروتکل‌های مدیریت کرونا را از سازمان بهداشت جهانی^۷ اخذ می‌کند؟^۸ جناب وزیر محترم بهداشت شعر و روضه هم برای مقام اباعبدالله علیه السلام می‌خوانند، اما برای حل مسئله بهداشت نگاهشان به دهان سازمان بهداشت جهانی است، نگاه می‌کنند تا ببینند WHO چه می‌گوید. مشخص است با وجود اینکه وزیر محترم بهداشت شخص متدینی است، نسبت به دایره علم امام علیه السلام نیاز به گفتگو دارد؛ به گفتگوی منطقی‌ای هم نیاز داریم. ما طلبه‌هایی که معتقدیم می‌توان از امام در مورد مسائل سلامت هم سؤال کرد، یک مجموعه پروتکل‌های فقهی برای مدیریت کرونا پیشنهاد داده‌ایم و به نظرم بسیار کارآمد و مجرب هم هست، اما به دلیل اینکه این مسئله برای متخصصان وزارت بهداشت مطرح نشده است [به این پروتکل‌ها توجهی ندارند]. آن‌ها در زمانی که در دانشگاه درس پزشکی می‌خوانند،

۵. ارجاع پرورشی:

کتابی نوشته محقق حلی (۶۷۶ق) که از مشهورترین کتب فقهی است و تاکنون شروع فراوانی بر آن نوشته شده است، مانند کتاب «جواهر الکلام فی شرح شرایع الاسلام». برای مشاهده ابواب این کتاب ر.ک پیوست ۲.

۶. ارجاع پرورشی:

کتابی نوشته علامه مجلسی (۱۱۱۰ق) که جزو جامع‌ترین منابع حدیثی است. برای مشاهده ابواب این کتاب ر.ک پیوست ۳.

۷. ارجاع پردازشی:

سازمان جهانی بهداشت (WHO) یکی از آژانس‌های تخصصی سازمان ملل متحد است که در سال ۱۹۴۸ با هدف نیل به بالاترین سطح سلامتی برای همه مردم تأسیس شد. اساسنامه آن در هفتم آوریل ۱۹۴۸ لازم‌الاجرا گردید که همه ساله این روز به عنوان روز جهانی سلامت گرامی داشته می‌شود.

سایت رسمی مرکز اطلاعات سازمان ملل متحد تهران: yon.ir/j05oD

۸. ارجاع پردازشی:

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی وزارت بهداشت به نقل از وبدا، دکتر نمکی وزیر بهداشت در تاریخ ۵ اردیبهشت ۹۹ تأکید کرد: «خوشبختانه در چندماه اخیر، تجارب خودمان در زمینه مبارزه با کرونا را به سازمان جهانی بهداشت منتقل کرده ایم و از پروتکل‌های ابلاغی این سازمان نیز استفاده می‌کنیم. نه ایران بلکه هیچ یک از کشورهای جهان، به خوبی بیماری کووید ۱۹ را نمی‌شناسند و همه باید با این ویروس، شطرنج بازی کنیم.»

آدرس مطلب از پایگاه اطلاع رسانی وزارت بهداشت: b2n.ir/920673

دو واحد امامت نخوانده‌اند! یعنی ریاضی ۱، ریاضی ۲ و ریاضی ۳ فیزیک ۱، فیزیک ۲ و فیزیک ۳ زیست ۱، زیست ۲ و زیست ۳ خوانده‌اند، اما امامت ۱، امامت ۲ و امامت ۳ اصلاً کتابی نداشته -به دلیل تبدیلی حوزه یا هر چیز دیگری- و نخوانده‌اند! لذا آنها الان گمان می‌کنند که در این مسئله نباید به علم امام علیه السلام رجوع کرد. این عرضی که الان محضران مطرح می‌کنم، یک بحث کاربردی و حکومتی است؛ اگر اثبات شود که علم امام شامل همه امور است، پس تکلیف نظام سازی و الگوی اداره جامعه عوض می‌شود. پایه اینکه دائماً در حال رفت و آمد در دانشگاه‌ها، حوزه‌ها، هیئات، مساجد و ... هستیم و راجع به الگوی پیشرفت اسلامی بحث می‌کنیم، یک پیش فرض اساسی است و آن این است که معتقدیم مقام علمی امام علیه السلام، مقام پاسخگویی به تمام امور است که الان برخی از آیات و روایات آن را محضران می‌خوانم.

۲. معضلات متعدد کشور؛ نتیجه رجوع به علم پوزیتویستی و عدم رجوع به علم امام

در روایتی از امیرالمؤمنین علی علیه السلام نقل شده است که «مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ أَنَا أَفْتَحُهُ»^۹ هیچ علمی نیست مگر آنکه من باب آن را افتتاح کردم. به اصطلاح طلبگی، این روایت عام است، چون می‌فرماید «مَا مِنْ عِلْمٍ ...» یعنی هیچ علمی نیست که راجع به آن بحث نشده باشد. این روایت در مجامع روایی ما وجود دارد و می‌توانیم بحث سندی آن را انجام دهیم -که به نظر بنده سند قابل دفاعی بر مبنای وثوق صدور به معنای تکاملی دارد^{۱۰}- و جدای از آن، تکلیف ما در اداره جامعه را مشخص می‌کند؛ حضرت راجع به همه علم‌ها صحبت کرده‌اند.

چرا جامعه ما در چهل سال اول انقلاب مبتلا به تئوری‌های غربی شده است؟ نظریات غربی مردم را به خاک سیاه نشانده است. هرگاه تئوری و نظریه‌ای غربی در کشور پیاده شد، ده‌ها مشکل پیدا کردیم. بنده امشب می‌شمارم و شما سیاهه کنید؛

۹. ارجاع پژوهشی:

وصیته علیه السلام لکمیل بن زیاد مختصرة: يَا كُمَيْلُ سَمَّ كُلِّ يَوْمٍ بِاسْمِ اللَّهِ وَ قُلْ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَ تَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَ اذْكُرْنَا وَ سَمَّ بِأَسْمَائِنَا وَ صَلِّ عَلَيْنَا وَ اذْرُ بِذَلِكَ عَلَى نَفْسِكَ وَ مَا تَحْوِطُهُ عَنَائِيكَ تُكْفِ سَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ يَا كُمَيْلُ إِنْ رَسُوْلَ اللَّهِ صَ اَدْبَهُ اللَّهُ وَ هُوَ عَ اَدْبِي وَ اَنَا اُوْدُبُ الْمُؤْمِنِيْنَ وَ اُوْرَثُ الْاَدَابَ الْمُكْرَمِيْنَ يَا كُمَيْلُ مَا مِنْ عِلْمٍ اِلَّا وَ اَنَا اَفْتَحُهُ وَ مَا مِنْ سِرٍّ اِلَّا وَ اَلْقَانِمُ عليه السلام يَخْتَمُهُ يَا كُمَيْلُ ذُرِّيَّةُ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَ اللّٰهُ سَمِعَ عَلِيْمٌ يَا كُمَيْلُ لَا تَأْخُذْ اِلَّا عَنَّا تَكُنْ مَنَا يَا كُمَيْلُ مَا مِنْ حَرَكَةٍ اِلَّا وَ اَنْتَ مُحْتَاجٌ فِيْهَا اِلَى مَعْرِفَةٍ يَا كُمَيْلُ اِذَا اَكَلْتَ الطَّعَامَ فَسَمِّ بِاسْمِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ دَاءٌ وَ فِيْهِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ اَلْسُوَا ...

خلاصه سفارش امام علیه السلام به کمیل بن زیاد: ای کمیل هر روز را به نام خدا آغاز کن و نامش را بیار و بگو «لا حول و لا قوة إلا بالله» و بر خدا توکل کن و ما را به یاد دار و ناممان را بیار و بر ما درود فرست و آن را بر خود و هر چه مورد توجه توست بگردان تا ان شاء الله آن روز در امان باشی. ای کمیل به راستی خداوند رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را پرورش داد و او علیه (الصلوة) السلام مرا پرورد و من مؤمنان را پرورش دهم و آداب (دین و دانش) را برای گرامی‌شدگان به ارث نهم. ای کمیل هیچ دانشی نیست مگر آنکه من بگشایم و افتتاحش کنم و هیچ رازی (از رازهای علوم) نیست مگر آنکه (امام) قائم علیه السلام (راز بودن) آن را به پایان رساند (و مجهولش را معلوم سازد). ای کمیل (گزیده) دودمانی هستند (عترت رسول الله علیهم الصلاة والسلام) که از یک دیگرند (و در پی یک دگر آیند)، و خدا نیک شنوای بسیار داناست. ای کمیل جز از ما مگیر تا از ما باشی. ای کمیل هیچ حرکت (و عملی) نیست مگر آنکه تو به شناخت (حکم) آن نیازمندی. ای کمیل چون خوراک خوری نام خدا بیار که با نام او دردی زیان نرساند و در آن درمان هر بدی و گزندی باشد.

تحف العقول، ص ۱۷۱

۱۰. ارجاع پژوهشی:

برای اطلاع از مبنای مختار رجالی شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی، به پیشخوان شماره ۱۰ «تبیین مبنای وثوق صدور تکاملی» مراجعه فرمایید.

۲/۱. کاهش ارزش پول ملی؛ اولین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی

ارزش پول ملی ما از ارزش پول همه کشورهای منطقه بیشتر کاهش یافته است و به لحاظ پولی، با پول بی ارزشی مواجه هستیم. ثمره علم چه باید باشد؟ ثمره آن، این باید باشد که وضع معیشت مردم را بهبود ببخشد؛ حال چرا نمی‌تواند قدرت پول ملی را حفظ کند؟ دلار بر اقتصاد ما حکومت پیدا کرده است. ارز واسط دلار، متغیر اصلی در اتفاقات اقتصادی و غیراقتصادی کشور ماست. چرا کشور به این وضع مبتلا شده است؟ آیا در این سال‌ها تئوری‌های دینی بر حوزه اقتصاد حاکم بوده است؟ وقتی سیاست‌های پولی و مالی بانک مرکزی مرور می‌شود، آیا در آن یک آیه و روایت دیده می‌شود یا براساس همین مکاتب امروزی بوده است؟

۲/۲. بحران کاهش جمعیت؛ دومین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی

کشور ایران به لحاظ رشد جمعیتی با کاهش چشمگیری رو به رو است.^{۱۱} دهه‌های آینده برای کشور ایران، دهه‌های حیاتی‌ای است. اگر مسئله رشد جمعیت حل نشود و با همین نرخ فعلی زاد ولد داشته باشیم، کشور ایران، کشور ضعیفی خواهد شد؛ زیرا وقتی جمعیت کم می‌شود، قدرت کشور هم کم می‌شود. این سیاست‌های کنترل جمعیت از کجا اجرایی شد؟ از طرف سازمان بهداشت جهانی. در سه دهه قبل با رئیس جمهور مرحوم آقای هاشمی رفسنجانی و وزارتخانه‌های ما جلسه گذاشتند و گفتند که کنترل جمعیت یک نظریه علمی است! ما هم از علم آنها استفاده کردیم و وضعیت ما اینگونه شد.^{۱۲}

۲/۳. مسئله خطرناک تراریخته؛ سومین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی

یا در مورد مسئله بسیار اسفناک و خطرناک تراریخته‌ها که بنده هر جا توانستم در مورد آن هشدار داده‌ام و استدلال فنی کرده‌ام؛ تراریخته‌ها از کجا زائیده شد؟ یک تئوری علمی پوزیتویستی^{۱۳} بود.^{۱۴} خروجی دخالت بیوتکنولوژی در حوزه کشاورزی، محصولات خطرناک و عقیم‌کننده تراریخته شد. همه اینها مثال‌هایی است که خطراتشان احساس می‌شود.

۱۱. ارجاع پردازشی:

با توجه به گزارش «متوسط سالانه رشد جمعیت کشور» از سایت مرکز آمار ایران، نرخ رشد جمعیتی کشور در بازه‌های ۵ ساله و ده ساله، از حدود نیمه دوم دهه ۶۰ در حال کاهش بوده است.

آدرس مطلب از درگاه ملی آمار: b2n.ir/193559

۱۲. ارجاع پردازشی:

به گزارش تحلیلی تسنیم، نفیس صدیق یک زن پاکستانی و مسلمان و البته فمینیست است که در سال ۱۳۶۶ و بعد از سرشماری جمعیت در ایران (که نشان‌دهنده نرخ رشد بالای جمعیت کشور بود) از سوی سازمان ملل، مدیرکل اجرایی صندوق جمعیت سازمان ملل شد؛ وی در سفری که به ایران داشت با مقامات وزیر امور خارجه: ولایتی، وزیر بهداشت: مرنندی، وزیر آموزش و پرورش: اکرمی و رئیس سازمان برنامه و بودجه وقت: روغنی زنجان در مورد موضوع کنترل جمعیت دیدار و گفتگو کرد... او میگوید: «امروزه بسیاری از زنان در بیرون از خانه نیز کار می‌کنند و نقش زن تنها بچه زاییدن نیست؛ وانگهی هر کشوری که می‌خواهد در راه توسعه گام بردارد، نمی‌تواند تنها با نیمی از جمعیت خویش این راه را پیماید!». نفیس صدیق همچنین در دیداری که با رئیس جمهور وقت، هاشمی رفسنجانی داشت، گفت: «پیشرفت‌های جمهوری اسلامی در زمینه جلوگیری از رشد جمعیت بسیار خوب بوده و ما امیدواریم دیگر کشورها از ایران الگو بگیرند!» و هاشمی هم که در آن دوران به گرفتن وام‌های بین‌المللی روی آورده بود، از نقش مسائل اقتصادی در کنترل جمعیت گفت!

آدرس مطلب از خبرگزاری تسنیم: tn.ai/2309239

۱۳. ارجاع پرورشی:

۲/۴. جایگزینی دار واسعة با آپارتمان؛ چهارمین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتیویستی

یا به عنوان مثال دیگر، علم را در ساختمان سازی دخالت داده‌اند؛ در حال حاضر از «دار واسعة»^{۱۵} به سمت خانه‌های آپارتمانی حرکت کرده‌ایم. در حالی که خانه‌های حیاط‌دار و خانه‌هایی که به اصطلاح روایی به آن می‌گوییم «دار واسعة» برای آسایش انسان کارآمدی بیشتری داشته‌اند. به دلیل اینکه در حال حاضر آپارتمان ساخته می‌شود، مردم تنها برای خواب می‌توانند از این نوع ساختمان استفاده کنند. خانه آنها تفریح ندارد و مجبور می‌شوند دائماً از آن خارج شوند. چندسال است که مشاهده می‌شود مهمانی‌ها به پارک انتقال پیدا کرده است؛ یعنی «صله رحم» که اساس توصیه‌های انبیاء است^{۱۶}، تضعیف

Positivism, in Western philosophy, generally, any system that confines itself to the data of experience and excludes a priori or metaphysical speculations

پوزیتیویسم، در فلسفه غرب به‌طور کلی به هر سیستمی که خود را محدود به داده‌های تجربی کند و معرفت‌های پیشینی [چیزی شبیه به علم حضوری] یا متافیزیکی را حذف کند گفته می‌شود.

آدرس مطلب در دانشنامه جهانی بریتانیکا: b2n.ir/869793

۱۴. ارجاع پرورشی:

Genetically modified organisms (GMOs) can be defined as organisms (i.e. plants, animals or microorganisms) in which the genetic material (DNA) has been altered in a way that does not occur naturally by mating and/or natural recombination .

ارگانیزم‌های اصلاح شده ژنتیکی (GMO) را می‌توان موجوداتی (به عنوان مثال گیاهان، حیوانات یا میکروارگانیزم‌ها) تعریف کرد که در آنها ماده ژنتیکی (DNA) به گونه‌ای تغییر کرده باشد که به طور طبیعی با جفت‌گیری و / یا نوترکیبی طبیعی اتفاق نیفتاده باشد.

آدرس مطلب از سایت سازمان جهانی بهداشت: b2n.ir/549773

۱۵. ارجاع پژوهشی:

اصطلاحی برگرفته از روایات، برای نمونه:

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ مُحَمَّدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ سَعِيدِ بْنِ جَنَاحٍ عَنْ مُطَرِّفِ بْنِ مَوْلَى مَعْنٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ثَلَاثَةٌ لِلْمُؤْمِنِ فِيهَا رَاحَةٌ دَاوٌّ وَاسِعَةٌ تُوَارِي عَوْرَتَهُ وَ سُوءَ حَالِهِ مِنَ النَّاسِ وَ امْرَأَةٌ صَالِحَةٌ تُعِينُهُ عَلَى أَمْرِ الدُّنْيَا ...

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود: آسایش مؤمن در سه چیز است خانه وسیعی که وضع خانوادگی و بدحالی او را از مردم پنهان دارد و همسر نیکوکاری که در کار دنیا و آخرت یارش باشد و ... [ترجمه از احمد فهري]

الکافی، ج ۶، ص ۵۲۵

۱۶. ارجاع پژوهشی:

حُمَيْدُ بْنُ زِيَادٍ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَنَّ رَجُلًا مِنْ خَتَمِمْ جَاءَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَخْبِرْنِي مَا أَفْضَلُ الْإِسْلَامِ قَالَ الْإِيمَانُ بِاللَّهِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ ثُمَّ صِلَةُ الرَّحِمِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ قَالَ فَقَالَ الرَّجُلُ فَأَيُّ الْأَعْمَالِ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ قَالَ الشُّرْكُ بِاللَّهِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ فَطِيعَةُ الرَّحِمِ قَالَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ الْأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيُ عَنِ الْمَعْرُوفِ.

عبد الله بن محمد گوید: امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود: مردی از ختمم (نام محلی است) خدمت رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ شرف‌یاب شد و عرض کرد: ای رسول خدا! برای من بازگو کن که با فضیلت‌ترین (مرحله) اسلام چیست؟ فرمود: ایمان به خدا. مرد گفت: پس از آن چه؟ فرمود: رابطه با خویشاوندان. عرض کرد: سپس چه؟ فرمود: امر به معروف و نهی از منکر. مرد گفت: کدام کارها از همه بیشتر خدا را خشمگین می‌کند؟ فرمود: شرک (قرار دادن شریک برای) خدا. عرض کرد: سپس چه؟ فرمود: قطع ارتباط با خویشاوندان. عرض کرد: پس از آن چیست؟ فرمود: دستور دادن به منکر (کار زشت)، و بازداشتن از معروف (کار نیک).

الکافی، ج ۵، ص ۵۸

شده است و خانه، دیگر جای صله رحم نیست و تنها جای خواب است. پس کارشناسان ساختمان به جای خانه، برای ما خوابگاه ساخته‌اند، اما این اتفاق به اسم نظریات علمی مطرح شد!

۲/۵. مشکلات مختلف واکسیناسیون با تعریف غلط؛ پنجمین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی

یا مورد دیگر در مسئله نگران کننده واکسیناسیون است. در گفتگوهای قبلی عرض کرده‌ایم که تعریف واکسن به انتقال بیماری ضعیف شده به بدن^{۱۷} را تعریف غلطی میدانیم، خصوصاً در مورد کودکان. رجم مادر یک پلمپ طبیعی است^{۱۸}، وقتی کودک از رحم خارج می‌شود، مدتی طول می‌کشد تا به صورت طبیعی بدن او به بیماری مقاوم شود، درحالی که دقیقاً در همان زمان حساس به کودک واکسن می‌زنند^{۱۹}؛ یعنی میکروب ضعیف شده را به بدن او وارد می‌کنند. این کار باعث می‌شود تا بیماری‌هایی مانند ام اس یا ... در کشور زیاد شود^{۲۰}. ما اصل واکسن را قبول داریم، اما تعریف موجود را قبول نداریم؛ اقدامات محیطی، تغذیه‌ای، روحی و ... همه این‌ها می‌تواند بدن را مقابل بیماری مقاوم کند که این تعریف جدیدی از واکسن

۱۷. ارجاع پرورشی:

Vaccines contain the same germs that cause disease. (For example, measles vaccine contains measles virus, and Hib vaccine contains Hib bacteria.) But they have been either killed or weakened to the point that they don't make you sick .

واکسن‌هایی شامل میکروب‌های مشابهی هستند که باعث بیماری می‌شوند. (برای مثال، واکسن سرخک شامل ویروس سرخک است و واکسن Hib حاوی باکتری‌های Hib است) اما آن‌ها یا کشته شده‌اند یا به حدی ضعیف شده‌اند که شما را بیمار نمی‌کنند.

آدرس مطلب از مرکز کنترل و پیشگیری بیماری: b2n.ir/288926

۱۸. ارجاع پرورشی:

Novel findings in microbiology question the long-standing paradigm that a healthy pregnancy implies a sterile uterus. It now seems that the placenta is frequently colonized with bacteria, and a placental microbiome has been identified. Recent literature findings are summarized here, and an attempt is made to separate pathological bacterial presence from a naturally occurring microbiome.

یافته‌های جدید در میکروب شناسی الگوی دیرینه‌ای را که یک بارداری سالم به معنای رحم بدون میکروب است، زیر سوال می‌برد. اکنون به نظر می‌رسد که در جفت جنین غالباً باکتری ساکن است و (وجود) میکروبیوم (میکروب‌هایی که مفید هستند و با بدن همزیستی پیدا کردند) جفت جنین در آن شناسایی شده است. یافته‌های نوشته‌های اخیر در اینجا (مقاله) خلاصه شده و تلاش می‌شود حضور باکتریایی پاتولوژیک (باکتری‌های بیماری‌زا) از یک میکروبیوم طبیعی تفکیک شود.

آدرس مطلب از مقاله‌ای با نام «Is a foetus developing in a sterile environment?» نویسندگان: T.M. Wassenaar¹ and P. Panigrahi²

منتشر شده در ژورنال Letters in Applied Microbiology در سال ۲۰۱۵ لینک مقاله در پابمد: b2n.ir/264898

۱۹. ارجاع پردازشی:

برای مشاهده واکسن‌هایی که به نوزادان می‌زنند ر.ک پیوست ۴.

۲۰. ارجاع پردازشی: برای نمونه:

The figures available in France thus show a definite statistical signal in favor of a causal link between the HB vaccine event and the apparition of MS with a maximum correlation in the 2 years following immunization.

آمار موجود در فرانسه یک ارتباط آماری مشخص (علت و معلول)، بین واکسن هپاتیت B و ظهور MS با حداکثر همبستگی در ۲ سال بعد از ایمن‌سازی است را نشان می‌دهد.

آدرس مطلب از مقاله‌ای با نام «Evolution of multiple sclerosis in France since the beginning of hepatitis B vaccination»، منتشر

شده در پابمد، نویسندگان: Dominique Le Houézec آدرس مطلب از ژورنال پابمد: b2n.ir/350534

است.^{۲۱} در حال حاضر در خود کشورهای اروپایی علیه واکسن «کزاز» راهپیمایی وجود دارد.^{۲۲} میگویند هنگامی که واکسن کزاز به مادرها تزریق می‌شود، آن‌ها عقیم می‌شوند.^{۲۳}

بنابراین آقایان به ما نگویند که شما به علم بی اعتنا شده‌اید! علم پوزیتویستی سال‌ها در مسائل مختلف تجربه شده است که بنده برخی از آنها را خدمت شما عرض کردم. نگران هستیم واکسیناسیون را در کشور گسترش دهید و بعد عوارضی برای جسم، روح و اخلاق مردم ایجاد شود. کسانی که به تولید واکسن ورود کرده‌اند، شخصیت‌های مشکوکی هستند؛ چرا باید بنیاد راکفلر^{۲۴} در این حوزه ورود کند؟! چرا بیل گیتس^{۲۵} باید در این حوزه ورود کند؟! این‌ها مصاحبه‌هایی دارند که میگویند

۲۱. ارجاع پژوهشی:

برای توضیحات بیشتر به دو پیشخوان «پیشگیری ساختاری از بیماری» و «نقد سند سلامت ۲۰۳۰» رجوع فرمایید.

۲۲. ارجاع پردازشی:

برای نمونه: به گزارش خبرگزاری nbc معترضان علیه قوانین واکسن در هوستون ایالات متحده در ۲۴ سپتامبر ۲۰۱۷ نظاهرات کردند. برای کسب اطلاع بیشتر در این باره به لینک زیر مراجعه فرمایید، آدرس مطلب از خبرگزاری NBC: b2n.ir/715789

۲۳. ارجاع پرورشی:

به گزارش خبرگزاری تسنیم در تاریخ ۲۹ دی ماه ۹۳، رئیس کمیسیون مطالعات سیاست‌های جمعیتی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی گفت: بنگاه‌های صهیونیستی با اهدای واکسن‌های کزاز و دیفتری در پی عقیم کردن مردم دنیا با شعارهای انسان‌دوستانه هست. محمودی با بیان اینکه بنگاه‌های صهیونیستی، حامی اصلی جنگ جمعیتی هستند، گفت: با ورود جمعیت‌شناسان به مباحث سیاست‌های جمعیتی، حمایت مالی بنیادهای فراملیتی نظیر بنیادهای صهیونیستی فورد، راکفلر و دیگر نهادهایی که در سطح بین‌المللی فعالیت داشتند، نظیر آژانس توسعه ایالات متحده و صندوق جمعیت سازمان ملل متحد، سبب شد بودجه‌های علمی و پژوهشی جمعیت‌شناسی اختصاص یابد. وی خاطرنشان کرد: این بنگاه‌ها در پی عقیم کردن مردم هستند و با واکسن‌هایی همچون کزاز و دیفتری در قالب شعارهای انسان‌دوستانه نظیر سلامت مادران و واکسیناسیون، زنان و مردان فقیرترین کشورها را برای همیشه عقیم سازند.

آدرس مطلب از خبرگزاری تسنیم: tn.ai/625671

۲۴. بیاد راکفلر، یک بنیاد به ظاهر بشردوستانه در آمریکاست که توسط خانواده ثروتمند راکفلر اداره می‌شود.

۲۵. بیل گیتس، مؤسس شرکت مایکروسافت و یکی از بزرگترین ثروتمندان جهان.

۲۶. ارجاع پردازشی:

Created in 2000, Gavi is an international organisation - a global Vaccine Alliance, bringing together public and private sectors with the shared goal of creating equal access to new and underused vaccines for children living in the world's poorest countries.

سازمان Gavi در سال ۲۰۰۰ ایجاد شد، که یک سازمان بین‌المللی است - یک اتحادیه جهانی واکسن، بخش‌های دولتی و خصوصی را با هدف مشترک ایجاد دسترسی برابر به واکسن‌های جدید و کم استفاده برای کودکان در فقیرترین کشورهای جهان گرد هم می‌آورد.

آدرس مطلب از سازمان Gavi: b2n.ir/801523

Gates Foundation pledged US\$ 750 million to set up Gavi in 1999. The Foundation is a key Gavi partner in vaccine market shaping.

بنیاد گیتس ۷۵۰ میلیون دلار آمریکا برای راه‌اندازی Gavi در سال ۱۹۹۹ گروه گذاشت. این بنیاد شریک (سهام‌دار) اصلی Gavi در شکل‌گیری بازار واکسن است.

آدرس مطلب از سازمان Gavi: b2n.ir/403663

Gavi receives US\$ 5 million from The Rockefeller Foundation

Gavi، پنج میلیون دلار از بنیاد راکفلر دریافت می‌کند.

آدرس مطلب از سازمان Gavi: b2n.ir/220352

نقش داشتن بنیاد بیل و ملیندا گیتس در برنامه واکسیناسیون جهانی به نقل از سازمان جهانی بهداشت:

می‌خواهیم از واکسن برای کاهش جمعیت دنیا استفاده کنیم!^{۲۷} حال ما باید چشم‌هایمان را ببندیم و این حرف‌ها را نشنومیم؟! سخنگوی محترم وزارت بهداشت یا سخنگوی سابق دولت -جناب آقای نوبخت- به ما باید بگوید که می‌خواهید از علم عبور کنید؟! این علم را بتی کرده‌اند و مشکلاتی در حوزه‌های سلامت، جمعیت، خانه و در همه حوزه‌ها بر ملت ایران تحمیل می‌کنند.

۲/۶. تحمیل برجام ذیل «سیاست خارجه توسعه‌گرا»؛ ششمین نمونه از معضلات حاصل از علم پوزیتویستی

آخرین قلم این مشکلات هم برجام است. بنده یادم هست که سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ دو کنفرانس ملی در مرکز تحقیقات مجمع تشخیص مصلحت نظام -در زمان مرحوم آقای هاشمی رفسنجانی- برگزار شد و در آنجا با صدای بلند و آب و تاب گفتند که کشور باید بر مبنای «سیاست خارجه توسعه‌گرا»^{۲۸} اداره شود. وقتی یک دهه بعد، اختیارات را دست گرفتند، نتیجه سیاست خارجه توسعه‌گرا، برجام شد؛ برجامی که قرار بود مشکلات را حل کند و حالا خودش تبدیل به یک معضل شده است.

بنده زمان جلسه را محدود میدانم و گرنه فراوان از این دست مسائل در ذهنم هست که ابتدا به اسم کارشناسی و بحث علمی مسائلی را در جامعه مطرح کردند و بعد نتیجه آن، این معضلات و چالش‌هایی شده است که مشاهده می‌کنید. دیگر همه هم قبول دارند که کشور ایران از این مسائل آسیب خورده است؛ لذا وقتی شما برادران و خواهران عزیز خود را به این دعوت می‌کنم که دایره علم امام را مورد بحث قرار دهید، برای این است که می‌خواهم راه‌های صحیح برای این دوران پر محنت غیبت امام علیه السلام پیدا شود و یک حصن و پناهگاهی برای شیعیان ایجاد شود تا بتوانند از راه‌های صحیح برای زندگی خود استفاده

The Global Vaccine Action Plan (GVAP) was the product of the DoV Collaboration, an unprecedented effort that brought together development, health and immunization experts and stakeholders. The leadership of the Bill & Melinda Gates Foundation, GAVI Alliance, UNICEF, United States National Institute of Allergies and Infectious Diseases and WHO, along with all partners – governments and elected officials, health professionals, academia, manufacturers, global agencies, development partners, civil society, media and the private sector – are committed to achieving the ambitious goals of the GVAP.

برنامه جهانی اقدام واکسن (GVAP) محصول همکاری (Decade of Vaccines) DoV است، تلاشی بی سابقه است که متخصصان توسعه، بهداشت و ایمن سازی و ذینفعان را گرد هم آورده. با تصدی بنیاد بیل و ملیندا گیتس، اتحاد GAVI، یونسف، انستیتوی ملی آلرژی ها و بیماری های عفونی ایالات متحده و سازمان جهانی بهداشت، همراه با همه شرکا - دولت ها و مقامات منتخب، متخصصان بهداشت، دانشگاه ها، تولید کنندگان، آژانس های جهانی، شرکای توسعه، جامعه مدنی، رسانه ها و بخش خصوصی - متعهد به دستیابی به اهداف بلند پروازانه GVAP هستند.

آدرس مطلب از سایت سازمان جهانی بهداشت: b2n.ir/521631

۲۷. ارجاع پردازشی:

بیل گیتس در مصاحبه با cnn در سال ۲۰۱۱ چنین گفت:

The benefits [of vaccines] are there in terms of reducing sickness, reducing population growth.

از مزایای [واکسن‌ها] کاهش بیماری، کاهش رشد جمعیت است.

آدرس مطلب از سی ان ان: b2n.ir/372462

۲۸. ارجاع پردازشی:

نظریه سیاست خارجه «توسعه‌گرا» انتشار در ۱۳۸۶/ مرکز استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام / جمع‌آوری: محمود واعظی.

کنند. این، حکمت طرح بحث بنده است. اگر یک زمانی توفیقی حاصل شد، بنده اسناد توسعه‌ای کشور^{۲۹} را از رو بازخوانی خواهم کرد؛ مانند برخی دوستان که در سال‌های اخیر برجام‌خوانی می‌کردند تا بفهمند درون آن چیست و بعد فهمیدند که چه خلل و فرج‌هایی درون آن هست. به نظر بنده سند برجام، نمونه‌ای از اسناد استعماری است؛ یعنی هرکس بخواهد بفهمد استعمار چه کرده است، باید برجام را بخواند. به مانند این کار خوبی که دوستان انجام دادند، ما هم مکرراً اسناد برنامه‌ای کشور را مطالعه می‌کنیم. ده‌ها برنامه غلط به اسم توسعه و پیشرفت به کشور تحمیل شده است.

یکی از بحث‌هایی که کمک می‌کند تا آینده کشور از دام برنامه‌های توسعه و ظلمت‌کده سازمان برنامه و بودجه کشور^{۳۰} نجات پیدا کند، بحث از دایره علم امام است که جزو مبانی نظری ماست. ما تمام مسائلمان را از امام می‌پرسیم که این اصل بحث بنده است.

۳. پنج گروه؛ مجموع نظرات مختلف در مورد گستره علم امام

بنده با تتبع در مجموع کسانی را که راجع به علم امام بحث می‌کنند، آنها را به پنج گروه تقسیم کرده‌ام؛ لذا اگر عالم و کارشناسی در کشور وارد بحث راجع به امام شد، به نظر بنده جزو یکی از این پنج گروه است. پس شما باید بصیر و هوشیار باشید تا اگر کسی نام امام عَلَيْهِ السَّلَام را آورد و حتی برای او شعر خواند، اما چشم و گوش او متوجه سازمان WHO بود، یک علامت سؤال جلوی او بگذارید! دیگر چهل سال بعد از انقلاب نباید فریب بخوریم که کسانی تنها نام ولایت فقیه و امام عَلَيْهِ السَّلَام را بیاورند، حتی اگر روضه خوان باشند؛ این افراد را باید با ملاک توجه به علم امام ارزیابی کرد.

۳/۱. گروه اول: امور معنوی و عبادی؛ تمام گستره علم امام

عده‌ای می‌گویند که علم امام تنها شامل امور عبادی و معنوی است. این‌ها یک جریان در کشور هستند و خودتان مصادیق آن را بیابید، البته بنده هم اشاره ابلغ از تصریح می‌کنم! اما خودتان هم هنگامی که مصاحبه‌ها را می‌خوانید مشاهده می‌کنید. مثلاً آن آقایی که می‌گوید پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ کارل مارکس، فریدمن، ابن سینا و... نیست و تنها مرشد معنوی است^{۳۱} و این قرائت

۲۹. ارجاع پردازشی:

برنامه‌های توسعه کشور از سال ۱۳۲۸ نوشته شدند و تا کنون ادامه دارند. تاکنون شش برنامه توسعه قبل از انقلاب و شش برنامه بعد از انقلاب نوشته شده است که در سال ۱۴۰۰ برنامه هفتم توسعه تصویب خواهد شد.

۳۰. ارجاع پردازشی:

شورای عالی اداری در یکصد و هفتاد و ششمین جلسه مورخ ۲/ ۵/ ۱۳۹۵ با توجه به اختیارات اصل ۱۲۶ قانون اساسی، به منظور سازماندهی و انسجام بخشی به مأموریت‌ها و وظایف مربوط به حوزه‌های امور اداری و استخدامی و برنامه و بودجه تصویب نمود: وظایف رئیس جمهور در امور برنامه و بودجه، در قالب سازمان برنامه و بودجه کشور توسط «معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور» اداره گردد. بر همین اساس، سازمان برنامه و بودجه کشور تشکیل شد و هم‌اکنون ریاست سازمان برعهده دکتر محمدباقر نوبخت می‌باشد. این سازمان مستقیماً زیر نظر ریاست جمهور انجام وظیفه می‌کند.

آدرس مطلب از پایگاه رسمی سازمان برنامه و بودجه: mporg.ir/about

۳۱. ارجاع پردازشی:

در مصاحبه آیت الله علوی بروجردی با اکوایران در تاریخ ۵ مهرماه ۹۹ گفتند: «اصلاً اسلام نیامده است که علم بیاورد. ما خیال می‌کنیم پیغمبر اکرم، کارل مارکس هست! جای کارل مارکس نشسته است، جای فریدمن نشسته است. پیغمبر اکرم، جای ابوعلی سینا نشسته است، طیب است، نه! نیامده که طب بیاورد، نیامده که اقتصاد بیاورد. پیغمبر یک مرشد معنوی هست.»

صوفیانه از دین را در جامعه تزریق می‌کند، جزو این دسته تلقی می‌شود. این‌ها یک جریان هستند که می‌گویند امام علیه السلام تنها برای این آمده است که راجع به امور معنوی و عبادی صحبت کند. تعبیر مشهور آن، این است که امام و پیغمبر مرشد معنوی است و وارد حوزه علم نشده است. این‌ها خلاف صریح روایات گفتگو کرده‌اند.

۳/۲. گروه دوم: اختصاص نام بودن علم امام به دوره ظهور

جریان دیگر می‌گویند علم امام تام است، اما اختصاص به دوره ظهور دارد. این‌ها هم یک جریان هستند که می‌گویند قبول داریم که هر سؤالی را می‌توان از مقام امام علیه السلام پرسید، اما خود امام علیه السلام باید باشد. مثلاً محمد بن مسلم^{۳۲} یکی از روات بزرگ شیعه است و می‌گوید که من هیچ سؤالی به ذهنم نرسید مگر اینکه آن را از امام باقر و امام صادق علیهما السلام پرسیدم.^{۳۳} بعضی اینگونه می‌گویند که هر سؤالی از امام پرسیده شود جواب می‌دهد، اما باید در دسترس باشد. حال آیا این حرف درست است؟ از نتایج این حرف، این است که در دوران غیبت، به همین تئوری‌های پوزیتیویستی که مثال زدیم، مبتلا می‌شویم، مضافاً به اینکه خلاف روایات نیز هست؛ در روایات هست که «مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ أَنَا أَفْتَحُهُ» پس ما بعد از امیرالمؤمنین علی علیه السلام دسترسی‌ای به همه علم‌ها داریم. در ادامه روایت می‌فرماید که وقتی حضرت مهدی علیه السلام تشریف می‌آورند، همه علم‌ها را ختم می‌کنند. پس این دوستان به امثال این روایات کم توجهی کرده‌اند. رسالت حضرت ولی عصر علیه السلام این است که تمام آن علوم که امیرالمؤمنین علیه السلام افتتاح کرده‌اند، ختم کنند و به نتیجه نهایی برسانند. در بعضی از تعبیر هست که قبل از ظهور حضرت ولی عصر علیه السلام از ۲۷ قسم علم، ۲ قسم در دسترس است و ۲۵ قسم آن برای دوره ظهور است^{۳۴}؛ وقتی این روایت را با روایت قبلی جمع می‌کنیم، به این نتیجه می‌رسیم که این دو قسم علمی که در دسترس ماست، افتتاح تمام علوم است. آن ۲۵ علمی که

آدرس مطلب از سایت اکوایران: b2n.ir/680329

۳۲. محمد بن مسلم (۱۵۰ق) یکی از بزرگترین فقها و راویان شیعه که از امام باقر و صادق علیهما السلام ده‌ها هزار روایت نقل کرده است.

۳۳. ارجاع پژوهشی:

حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحَسَنِ الصَّفَّارِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ أَنَّ هِشَامَ بْنَ سَالِمٍ قَالَ لَهُ مَا اخْتَلَفْتُ أَنَا وَ زُرَّارَةَ قَطُّ فَأَتَيْتَنَا مُحَمَّدَ بْنَ مُسْلِمٍ فَسَأَلْتَاهُ عَنْ ذَلِكَ إِلَّا قَالَ لَنَا قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ علیه السلام فِيهَا كَذَا وَ كَذَا وَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام فِيهَا كَذَا وَ كَذَا.

هشام بن سالم گفت: من و زرارة در هر موضوعی که اختلاف می‌کردیم وقتی به محمد بن مسلم مراجعه کرده و در آن مورد سؤال می‌نمودیم می‌گفت: حضرت باقر علیه السلام در این مورد چنین فرموده یا می‌گفت: حضرت صادق علیه السلام چنین فرموده است.

الاختصاص (شیخ مفید)، ص ۵۳

۳۴. ارجاع پژوهشی:

وَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ الصَّيْقَلِيِّ، عَنْ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ حَمَزَةَ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ: «الْعِلْمُ سَبْعَةٌ وَ عَشْرُونَ حَرْفًا، فَجَمِيعُ مَا جَاءَتْ بِهِ الرُّسُلُ حَرْفَانِ، فَلَمْ يَعْرِفِ النَّاسُ حَتَّى الْيَوْمِ غَيْرَ الْحَرْفَيْنِ، فَإِذَا قَامَ الْقَائِمُ علیه السلام أَخْرَجَ الْخَمْسَةَ وَ الْعِشْرِينَ حَرْفًا فَتَبَّتْهَا فِي النَّاسِ، وَ صَمَّ إِلَيْهَا الْحَرْفَيْنِ حَتَّى يَبْتَهَا سَبْعَةٌ وَ عَشْرِينَ حَرْفًا»

امام صادق علیه السلام: علم، بیست و هفت حرف است. همه آنچه تا به امروز رسولان الهی آورده‌اند، تنها دو حرف است و مردم بیش از این دو حرف نمی‌دانند. هر گاه قائم - عجل الله تعالی فرجه الشریف - قیام کند، بیست و پنج حرف دیگر را به اضافه آن دو حرف ارائه و در میان مردم اشاعه و آموزش می‌دهد.

مختصر البصائر، ص ۳۲۰

میاید، تکمیل این دوتااست نه اینکه در حال حاضر دسترسی ما در مسائل علمی کوتاه است؛ در حد افتتاح تمام رشته‌های علمی به امام علیه السلام دسترسی داریم.

به هر حال این‌ها هم یکی از جریان‌ها هستند و باید با آنها گفتگو کرد؛ عملاً نتیجه حرف آنها «عصر حیرت»^{۳۵} و قعود می‌شود؛ یعنی الان نمی‌توانیم کاری کنیم و باید به بنا و سیره عقلا^{۳۶} رجوع کنیم که این سیره عقلا را هم توضیح دادم. یکی از اشکالاتی که به سیره عقلا وارد است، این است که سیره عقلای واحد نداریم؛ پس آقایان خیلی بحث فنی‌ای انجام نداده‌اند که اگر دسترسی به امام نیست، باید به سیره عقلا رجوع کرد. مثلاً در رشته اقتصاد یک زمانی - دهه ۱۹۵۰- «نظریه نوسازی» مطرح بوده است^{۳۷} که اینها عقلا بودند، بعد از آن جریانی آمدند «نظریه وابستگی» را در نقد نظریه نوسازی مطرح کردند^{۳۸}؛

۳۵. ارجاع پرورشی:

نظریه‌ای است که توسط جناب مهدی نصیری ارائه شده است. بخشی از متن کتاب «عصر حیرت» در ذیل آورده می‌شود:
ادعای اساسی کتابی که در دست دارید این است که غیبت (و نیز حضور غیر مبسوط الید و همراه با تقیه) امام معصوم علیه السلام بویژه وقتی که با تمدن فراگیر و مسیطر جدید همراه می‌شود، مانع تحقق دولت و جامعه و تمدن تراز دین است و حتی در صورت استقرار یک حکومت دینی با محوریت ولایت فقیه، امکان تحقق چنان تمدنی در حد مطلوب و قابل قبول وجود ندارد و تنها نسبت محدودی از آن مقدور و میسر - و البته مهم و تکلیف - است. این ادعا به هیچ وجه نافی وظیفه اصلاحگری در عصر غیبت و تلاش برای به دست گرفتن قدرت سیاسی در صورت امکان برای تحقق احکام و آرمانهای دینی - که مستند به آیات قرآنی، روایات و دلیل عقلی است - و در روزگار کنونی میتواند دستاورد مهمی حتی در سطح منطقه‌ای و جهانی داشته باشد، نیست و بلکه در یکی از پیوست‌های آخر این کتاب به نقد ادعای کسانی خواهیم پرداخت که به استناد روایاتی، از عدم جواز قیام یا تشکیل حکومت در دوران غیبت سخن گفته اند؛ اما نقطه محوری بحث این است که امر اصلاح و تلاش برای تحقق آرمانهای دینی در روزگار عدم دسترسی به امام معصوم به ویژه در شرایط سیطره تمدن ماتریالیستی و اومانیستی مدرن با موانع و تنگناهایی مواجه است که دایره مقدور و ممکن آن را محدود می‌کند و عدم توجه به این محدودیت می‌تواند نتایج زیانباری هم برای دین و هم نظام دینی داشته باشد. ...
عصر حیرت، ص ۱۸

۳۶. ارجاع پرورشی:

و أما طريقة العقلاء: فهي عبارة عن استمرار عمل العقلاء بما هم عقلاء على شيء سواء اتحلوا إلى ملّة و دين أو لم يتحلوا، و منهم المسلمون، و سواء كان ما استمرت عليه طريقتهم من المسائل الأصولية أو من المسائل الفقهية. و قد يعبر عن الطريقة العقلانية ببناء العرف.
و اما بنای عقلا: عبارت است از استمرار عمل عقلا - بما هم عقلا - بر چیزی؛ حال می‌خواهد به ملت یا دینی انتساب داشته باشند و یا نداشته باشند و برخی از آنها مسلمان باشند. می‌خواهد آن امری که اینان بر آن استمرار دارند از مسائل اصولی باشد یا از مسائل فقهی. برخی مواقع نیز از بنای عقلا به بنای عرف تعبیر می‌شود.

فوائد الاصول (للنايني)، ج ۳، ص ۱۹۲

۳۷. ارجاع پرورشی:

Modernization, in sociology, the transformation from a traditional, rural, agrarian society to a secular, urban, industrial society.

در (علم) جامعه شناسی مدرنیزاسیون، تبدیل شدن از جامعه سنتی، روستایی و کشاورزی به جامعه سکولار، شهری و صنعتی است.

آدرس مطلب از دانش نامه بریتانیکا: b2n.ir/046637

۳۸. ارجاع پرورشی:

Dependency theory, an approach to understanding economic underdevelopment that emphasizes the putative constraints imposed by the global political and economic order.

نظریه وابستگی، رویکردی برای درک عقب افتادگی اقتصادی است که بر محدودیت های فرضی تحمیل شده توسط نظم سیاسی و اقتصادی جهانی تأکید دارد.

آدرس مطلب از دانش نامه بریتانیکا: b2n.ir/384943

در این صورت کدام بنا و سیره عقلاست؟ بعد از اینها «نظریه نهادگرایی» مطرح شد؛ نهادگراها در تحلیل‌های اقتصادی، نقش عوامل غیراقتصادی را نیز بررسی می‌کردند و مکتبی را پایه‌گذاری کردند.^{۳۹} در دروان بعد «نظریه‌های کینزی» هم در دستور کار و گفتگو قرار گرفت که اینها سیاست‌های پولی و مالی را اصل قرار می‌دهند^{۴۰}؛ برخلاف نهادگراها که تمرکزشان بر نهادهای غیراقتصادی و تأثیر آن بر نهاد اقتصاد است، نوکینزی‌ها سیاست‌های پولی و مالی، چسبندگی قیمت‌ها و... را مطرح می‌کردند. حتی خود نهادگراها هم به نهادگراهای جدید و قدیم تقسیم می‌شوند، خود کینزی‌ها هم به کینزی‌های جدید و قدیم تقسیم می‌شوند. در نهایت می‌خواهم عرض کنم که چیزی به نام سیره عقلایی واحد نداریم. ارجاع به سیره عقلی، ارجاع به معركة الآراء در مسائل واحد است که خود این کار موجب بن بست است. به هر حال برخی اینگونه مطرح می‌کنند که علم امام تام است، اما مخصوص به دوره ظهور است و بنابراین فعلاً باید به این نظرات عقلایی عمل کنید. البته هر روز هم باید به یک نظریه‌ای مبتلا شویم! یک روز باید آزمایشگاه نهادگراها بشویم، یک روز دیگر آزمایشگاه نوکینزی‌ها، یک روز دیگر آزمایشگاه مکتب شیکاگو^{۴۱} و این وضعیت ادامه پیدا کند!

۳/۳. گروه سوم: اعتقاد به نام بودن علم امام و عدم پرداخت عملی به شاخه‌های مختلف علم امام

جریان سومی در کشور وجود دارد که می‌گوید علم امام شامل همه امور معنوی و دنیوی می‌شود، اما وقتی عملاً کتاب‌ها و گفتگوهای آنها بررسی می‌شود، ملاحظه می‌شود که تنها به یک رشته علمی پرداخته‌اند. مثلاً تنها راجع به روانشناسی در

۳۹. ارجاع پرورشی:

American economist and social scientist Thorstein Veblen laid the foundation for institutional economics with his criticism of traditional static economic theory. He tried to replace the concept of people as the makers of economic decisions with the idea that people are continually affected by changing customs and institutions.

تورشتاین ویبلن، اقتصاددان و دانشمند علوم اجتماعی آمریکایی است که با انتقاد از نظریه اقتصادی استاتیک سنتی، بنیان اقتصاد نهادی را بی‌ریزی کرد. او تلاش کرد تا مفهوم «مردم» را به عنوان تصمیم‌گیرندگان تصمیمات اقتصادی با این ایده که مردم به طور مداوم تحت تأثیر تغییر آداب و رسوم و موسسات هستند، جایگزین کند.

آدرس مطلب در دانشنامه بریتانیکا: b2n.ir/937762

۴۰. ارجاع پرورشی:

New Keynesian economics: The school of thought according to which economic fluctuations can be explained only by admitting a role for some microeconomic imperfection, such as sticky wages or prices.

اقتصاد نوکینزی: مکتب فکری اقتصادی است که براساس آن، نوسانات اقتصادی فقط با پذیرش نقش برای برخی از عیوب اقتصاد خرد مانند دستمزدها یا قیمت‌های چسبنده قابل توضیح است.

کتاب اقتصاد کلان (منکیو)، ویرایش هفتم، ص ۵۸۱

۴۱. ارجاع پرورشی:

Chicago school of economics, an economic school of thought, originally developed by members of the department of economics at the University of Chicago, that emphasizes free-market principles.

مکتب اقتصاد شیکاگو، یک مکتب فکری اقتصادی است که در اصل توسط اعضای دانشکده اقتصاد دانشگاه شیکاگو ایجاد شده است، که بر اصول بازار آزاد تأکید دارد.

آدرس مطلب در دانشنامه بریتانیکا: b2n.ir/381859

صحنه سجاده بحث کرده‌اند. اصل بحث را قبول دارند که امام تمام مسائل مربوط به دین و دنیا را مطرح کرده است، [اما به همه آن مسائل نپرداخته‌اند].

مثلاً در روایتی حضرت در تفسیر روز عید غدیر که روز اکمال دین است، اینگونه می‌فرماید که «حَتَّى أَكْمَلَ لَهُ الدِّينَ وَ أَنْزَلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنَ فِيهِ تَفْصِيلُ كُلِّ شَيْءٍ» هنگامی که دین کامل شد، در مورد همه چیز تفصیلاً صحبت شده است «بَيْنَ فِيهِ الْحَلَالُ وَ الْحَرَامُ وَ الْحُدُودُ وَ الْأَحْكَامُ» شاهد این عبارت است که «وَ جَمِيعَ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ» هر چیزی که مردم به آن نیاز دارند در آن هست. می‌فرماید هنگامی که گفته می‌شود «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ» معنایش این است که هر چیزی به آن احتیاج داشته باشید، در دین خدا وجود دارد.^{۴۲} یا مثلاً روایت دیگری از امام صادق علیه السلام در جلد یکم «کافی» شریف هست که می‌فرماید «مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَ فِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ»^{۴۳} از کلمه «شیء» استفاده شده است که بر همه امور اطلاق می‌شود؛ هیچی چیزی نیست مگر آنکه در مورد آن، کتاب خدا یا سنت سخن گفته است.

این جمعیت سوم امثال این روایات را می‌خوانند، اما عملاً به هر دلیلی - شاید دلیل، قدرت اجتهاد پایین باشد - رشته‌های خاصی از علم اهل بیت علیهم السلام بحث و گفتگو کرده‌اند.

۴۲. ارجاع پژوهشی:

حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ مُحَمَّدُ بْنُ إِبرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ الطَّلَقَانِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ الْقَاسِمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ الْهَارُونِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَامِدٍ عِمْرَانُ بْنُ مُوسَى بْنِ إِبرَاهِيمَ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ الْقَاسِمِ الرَّقَامِ قَالَ حَدَّثَنِي الْقَاسِمُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ أَخِيهِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: كُنَّا فِي أَيَّامِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا علیه السلام بِمَرْوٍ فَاجْتَمَعْنَا فِي مَسْجِدِ جَامِعِهَا فِي يَوْمِ الْجُمُعَةِ فِي بَدْءِ مَقْدِمِنَا إِذَا رَأَى النَّاسُ أَمْرَ الْإِمَامَةِ وَ ذَكَرُوا كَثْرَةَ اخْتِلَافِ النَّاسِ فِيهَا فَدَخَلْتُ عَلَى سَيِّدِي وَ مَوْلَانِي الرِّضَا علیه السلام فَأَعْلَمْتُهُ مَا خَاصَ النَّاسُ فِيهِ فَتَبَسَّمَ علیه السلام ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَ الْعَزِيزِ جَهْلَ الْقَوْمِ وَ خُدْعُوا عَنْ أَدْيَانِهِمْ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَمْ يَفْضُضْ نَبِيَّهُ صلوات الله عليه حَتَّى أَكْمَلَ لَهُ الدِّينَ وَ أَنْزَلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنَ فِيهِ تَفْصِيلُ كُلِّ شَيْءٍ بَيْنَ فِيهِ الْحَلَالُ وَ الْحَرَامُ وَ الْحُدُودُ وَ الْأَحْكَامُ وَ جَمِيعَ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ كَمَلًا فَقَالَ عَزَّ وَ جَلَّ مَا قَرَأْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ وَ أَنْزَلَ فِي حَجَّةِ الْوُدَاعِ وَ هِيَ آخِرُ عُمْرِهِ صلوات الله عليه الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا وَ أَمْرَ الْإِمَامَةِ مِنْ تَمَامِ الدِّينِ ...

عبد العزیز بن مسلم گوید: در زمان علی بن موسی الرضا علیه السلام در مرو بودیم، از آغاز ورود - روز جمعه - در مسجد جامع آن شهر گرد آمده بودیم و مردم در باره امامت و اختلافات زیاد مردم در آن مورد، بحث و گفتگو می‌کردند، من نزد آقا و سرورم حضرت رضا علیه السلام رفتم و گفتگوهای مردم را به عرض ایشان رساندم، حضرت تبسمی کرده فرمودند: ای عبد العزیز! مردم اطلاعی ندارند، از دین خود به نیرنگ گمراه شده‌اند، خداوند تبارک و تعالی پیامبر خود را قبض روح نکرد مگر بعد از اینکه دین را برای او کامل گردانید و قرآن را که بیان همه چیز در آن است، بر او نازل فرمود، حلال و حرام، حدود و احکام و جمیع نیازمندی‌ها را به طور تمام و کمال در آن بیان فرمود و گفت: «ما قَرَأْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ» (در کتاب به هیچ وجه کوتاهی نکرده‌ایم - انعام: ۳۸) و در حجة الوداع که در آخر عمر حضرت رسول صلوات الله عليه واقع شد این آیه را نازل فرمود: «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ رَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا» (امروز دین شما را برایتان کامل کردم و نعمتم را بر شما تمام نمودم و اسلام را به عنوان دین، برای شما پسندیدم - مائده: ۳) و مسأله امامت، تمام‌کننده و کامل‌کننده دین است ...

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۲۱۶

۴۳. ارجاع پژوهشی:

عَلِيٌّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيْسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَ فِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ.

حماد گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم می‌فرمود: چیزی نیست مگر آنکه در باره او قرآن یا سنت وجود دارد.

الکافی، ج ۱، ص ۵۹

۳/۴. گروه چهارم: اعتقاد به تام بودن علم امام و پرداخت عملی به شاخه‌های مختلف علم امام در طبقه‌بندی فعلی از علم

جریان چهارمی وجود دارد که می‌گویند علم امام شامل همه امور است؛ تا اینجا با جریان سوم همراه هستند، اما وقتی عملاً کتاب‌ها و گفتگوهایشان را مشاهده می‌کنید، متوجه می‌شوید که راجع به همه امور وارد بحث شده‌اند. از ریاضی و فیزیک و زیست بحث دارند تا علوم انسانی، طب و ...؛ این جریان هم در کشور وجود دارد. این جریان وقتی به اداره جامعه فکر می‌کنند، سعی می‌کنند همه موارد را از دین استنباط کنند. اما یک اشکال به این جریان وارد است و آن این است که چرا طبقه‌بندی موجود از علم را پذیرفته‌اند؟ چون آنها می‌گویند ریاضی اسلامی، فیزیک اسلامی، شیمی اسلامی، زیست اسلامی، روانشناسی اسلامی، جامعه‌شناسی اسلامی و ... داریم، اما می‌توان سؤالی از آنها پرسید و آن این است که به چه دلیل تقسیم علوم از نظر اهل بیت علیهم‌السلام باید همین تقسیم بیکنی از علم^{۴۴} باشد؟ وقتی با نگاه بیکنی به علم نگاه می‌کنید، می‌گویید علوم سه دسته هستند: علوم پایه، علوم تجربی و علوم انسانی. اشکال این است که اگر از نظر اهل بیت علیهم‌السلام پرسیم، باز هم تقسیمات علم همین است؟ حضرت علی علیه‌السلام فرمود: «مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ أْنَا أَفْتَحُهُ» آیا اگر از حضرت پرسیم که چه چیزهایی را افتتاح کرده‌اید، حضرت هم می‌فرماید علوم پایه، تجربی و انسانی - با تقسیمات فعلی - را افتتاح کرده‌ام؟! ظاهراً این اشکال وارد است.

۳/۵. گروه پنجم: اعتقاد به تام بودن علم امام و پرداخت عملی به شاخه‌های مختلف علم امام در طبقه‌بندی فقهی از علم

لذا جریان پنجمی متولد می‌شود که آن جریان معتقد است می‌توان همه سؤالات را از امام پرسید، اما ساختار تأسیسی و اجتهادی برای علم معرفی می‌کند. طبقه‌بندی جدیدی از علم را برای مردم معرفی می‌کند. اگر مباحثات «مدرسه هدایت»^{۴۵} را ببینید، در آنجا عرض کرده‌ام که دسته علم وجود دارد^{۴۶}؛ ما قائل به سه دسته علم - علوم پایه، تجربی و انسانی - نیستیم.

مثلاً مهمترین علمی که در مورد آن بحث کرده‌ام، معرفة الامام است. در نگاه موجود گفته می‌شود که ریاضیات، فیزیک، زیست و ... علوم پایه هستند، اما ما در نگاه فقهی خود معتقدیم که معرفة الامام، علم پایه است. اگر کسی در اینجا اشتباه کرد، در مسیر هلاکت قدم برمی‌دارد. در روایتی از امام صادق علیه‌السلام هست که بعضی از اصحاب ما وجود دارند که وقتی برای آنها سؤالی به وجود می‌آید، به علم دیگران رجوع می‌کنند، بعد حضرت می‌فرماید وقتی به علم دیگران رجوع می‌کنند در حالی

۴۴. ارجاع پرورشی:

human knowledge and human power meet in one: for where the cause is not known the effect cannot be produced. nature to be commanded must be obeyed: and that which in contemplation is as the cause is in operation as the rule.

علم انسان با تصرف او در طبیعت، با یکدیگر مترادفند؛ زیرا وقتی علت شناخته شده نیست اثری ایجاد نمی‌شود. برای حکومت کردن بر طبیعت باید از آن اطاعت نمود؛ و آنچه در عالم تفکر، علت است؛ در عالم عمل نیز یک قاعده است.

نو ارغنون (فرانسویس بیکن)، ص ۳۴

۴۵. مدرسه هدایت، نام یکی از نظریات الگوی پیشرفت اسلامی است که در آن به تبیین مدرسه علمی مطلوب از نگاه آیات و روایات می‌پردازد.

۴۶. ارجاع پژوهشی:

این سه دسته علم عبارت‌اند از: ۱- فقه الامام ۲- فقه العلم ۳- فقه المکاسب ۴- فقه العبرة ۵- فقه البیان ۶- فقه التزکیة ۷- فقه الفرقان ۸- فقه النظم ۹- فقه البیان.

که نمی‌دانند ((وَ هُوَ لَا يَعْلَمُ)) به وادی ضلالت می‌افتند.^{۴۷} وقتی آیات و روایات را می‌خوانیم باید توجه کنیم که امام علیه السلام در چه منزلت علمی هستند.

در مورد طبقه بندی علم خیلی بحث کرده‌ایم که باید در وقت دیگری این طبقه بندی را شرح دهم. اما به هر صورت ما رشته علمی داریم به نام علوم مربوط به «فقه المکاسب»^{۴۸}؛ این رشته علمی در آیات و روایات بحث شده است. یا رشته دیگری داریم به نام «فقه نفی سبیل» یا علوم امنیتی؛ وقتی در طبقه بندی جدید از علم سخن می‌گوییم، فقه نفی سبیل موضوعیت دارد. در حال حاضر حوزه‌ها می‌گویند «قاعده نفی سبیل»^{۴۹}، اما عرض ما این است که نفی سبیل - یا به تعبیر امروزی‌ها علوم امنیتی - یک باب علمی است. یا مثلاً یک رشته علمی دیگر در این طبقه بندی جدید از علم داریم به نام «فقه العبرة» یعنی علوم مرتبط با افزایش عبرت. یکی از علوم مرتبط با افزایش عبرت، الگوی روایت حوادث و اماکن تاریخی است. از نظر اهل بیت علیهم السلام اماکن تاریخی - که امروزه به آن اماکن باستانی گفته می‌شود - خیلی ارزشمند هستند، اما در حال حاضر روایت کردن اینها به دست سازمان میراث فرهنگی افتاده است و بعد هم سعی می‌کنند تا اینها را در یونسکو^{۵۰} ثبت کنند و به عنوان افتخار کشور معرفی کنند. بنده خاطرم هست که چند سال پیش جشنی در بیستون^{۵۱} کرمانشاه برگزار شد و مردم منطقه را جمع کرده بودند که به دلیل ثبت بیستون در زمره آثار جهانی، جشن بگیرند.^{۵۲} به قول آن شاعر «بیستون را عشق کند

۴۷. ارجاع پژوهشی:

أَحْمَدُ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حَسَّانَ عَنْ إِدْرِيسَ بْنِ الْحَسَنِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ الْكِنْدِيِّ عَنْ بَشِيرِ الدَّهَّانِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام لَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَتَّقُهُ مِنْ أَصْحَابِنَا يَا بَشِيرُ إِنَّ الرَّجُلَ مِنْهُمْ إِذَا لَمْ يَسْتَعْنِ بِفَقْهِهِ اِحْتِاجَ إِلَيْهِمْ فَإِذَا اِحْتِاجَ إِلَيْهِمْ أَذْخَلُوهُ فِي بَابِ ضَلَالَتِهِمْ وَ هُوَ لَا يَعْلَمُ.
فرمود به بشیر دهان که: ای بشیر، هر کدام از یاران ما که فقه ندانند خیری ندارند، به راستی هر مردی از آنها که احکام دین خود را نفهمیده به دیگران نیازمند است و چون نیازمند آنها گردد او را به گمراهی خود کشاند و نمی‌فهمد.

الکافی، ج ۱، ص ۳۳

۴۸. ارجاع پژوهشی:

برای مشاهده بیشتر در باب مکاسب، به دوره «فقه المکاسب» (سی‌وهفتمین دوره از دانشنامه الگوی پیشرفت اسلامی) رجوع کنید.

۴۹. ارجاع پژوهشی:

به تصریح آیه شریفه {لَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا}؛ خداوند هرگز برای کافران نسبت به مؤمنان راه تسلط قرار نمی‌دهد، کفار سلطه‌ای بر مؤمنان ندارند و هر راهی که موجب آن گردد، ممنوع است. مفاد این آیه شریفه مبنای قاعده‌ای فقهی با عنوان «قاعده نفی سبیل» است.

فرهنگ فقه فارسی، ج ۴، ص ۵۲۸

۵۰. سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) یکی از سازمان‌های تخصصی سازمان ملل متحد است.

۵۱. محوطه بیستون که شامل چندین اثر باستانی ایرانی است در استان کرمانشاه قرار دارد. سنگ نبشته بیستون یکی از مهم‌ترین آثار است.

۵۲. ارجاع پردازشی:

بیستون جشن ملی جهانی شدن خود را عصر امروز - ۱۲ آبان ماه - با حضور هزاران علاقه‌مند که گردآورد آثار تاریخی این مجموعه حلقه زده بودند، آغاز کرد. به گزارش خبرنگار بخش میراث فرهنگی خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) در کرمانشاه، جشن ملی بیستون با حضور اسفندیار رحیم مشاعی معاون رییس جمهور و رییس سازمان میراث فرهنگی و گردشگری، طه هاشمی - رییس پژوهشگاه میراث فرهنگی -، احمد جلالی - نماینده دایم ایران در یونسکو -، عبدین صالح - مدیر دفتر یونسکو در تهران - و جمعی از مدیران و مسوولان استان کرمانشاه در محوطه‌ی تاریخی بیستون برگزار شد. در این مراسم مجید غفوری - استاندار کرمانشاه - با تبریک ثبت جهانی این آثار، پیام رییس جمهور را به مناسبت جشن ملی بیستون خواند. در بخشی این پیام آمده است: بیستون یکی از آثار بی‌بدیل کشور است و من اطمینان دارم که این محوطه با توجه به ظرفیت‌های فرهنگی، تاریخی و طبیعی جایگاه جهانیان، آسایش و سعادت مردم محل، نقش اساسی ایفا خواهد کرد.

شهرتش فرهاد برد! در حالی که امام علیه السلام می فرماید اینها محل عبرت هستند^{۵۳}؛ پس روایت از این اماکن باید به گونه‌ای اتفاق بیافتد که به گسترش عبرت کمک کند. حال به هیئت یا مسجدی می‌گویید برنامه‌های سال را طوری تغییر دهید تا بتوانید عبرتکده طاق بستان^{۵۴} را روایت کنید. آنچنان که امیرالمؤمنین علیه السلام خواسته است که وقتی مردم به طاق بستان یا بیستون می‌ایند، عبرت بگیرند و دچار افتخارهای کاذب نشوند. قبول کردن این حرف‌ها کمی برای آنها سخت است؛ به دلیل اینکه فقه العبرة را مورد بحث قرار نداده‌ایم. یا مثلاً بنده اخیراً هم «مختارنامه»^{۵۵} و هم سریال معروف «افسانه جومونگ»^{۵۶} را با همین نگاه روایت فقهی خودمان مرور کرده‌ام. در ساخت سریال‌های تاریخی، پدیده روایت غلط وجود دارد. ژانر تاریخی در سینما، ژانر گمراه کننده‌ای است، چون کمتر عبرت آفرینی می‌کند. این شاء الله اگر توفیقی بود و خدای متعال کمک کرد، زمانی را در مورد طبقه‌بندی جدید علوم محضران بحث می‌کنم.

این پنج جریان در جامعه ما وجود دارد؛ پس اگر کسی می‌خواهد به لحاظ ریشه‌ای فکر کند که چرا در چهل سال اول انقلاب با وجود موفقیت‌های زیاد و پیش رفتن ژئوپولیتیک شیعه تا نزدیک دریای مدیترانه و پشت مرزهای اسرائیل، چالش‌های فراوانی داریم، از نظر بنده باید مشکل را در علوم پوزیتیویستی و دستگاه کارشناسی غربی در کشور جستجو کرد. چرا شیعیان و محبین اهل بیت علیهم السلام به این بلاها مبتلا شده‌اند؟ چون در حل مسائل به علم اهل بیت علیهم السلام رجوع نکرده‌اند؛ این خلاصه حرف بنده است.

بنابراین اگر به دنبال حل این مسائل هستید، باب این گفتگوها در مورد مقام علمی امام را در هیئت و مسجدتان باز کنید. این شاء الله در یک دهه آینده کارشناسانی خواهیم داشت که در مورد حوزه غذا تا ساختمان تا سیاست خارجه تا قوه قضائیه و سایر حوزه‌ها بر مبنای آیات و روایات برنامه ریزی می‌کنند. همینجا بنده شما و فرزندان را دعوت می‌کنم [تا مباحث مدرسه هدایت را بررسی کنید] که به تدریج در حال راه اندازی مدرسه هدایت در حوزه علمیه قم هستیم. تفاوت عمده مدرسه هدایت با سایر مدرسه‌ها این است که به مرور، رشته‌های «وَجَمِيعَ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ» - البته به اندازه فهم طلبگی و فقه‌تبی - در حال راه

آدرس مطلب در پایگاه خبرگزاری ایسنا: b2n.ir/594521

۵۳. ارجاع پژوهشی:

برای نمونه می‌توان به این آیات اشاره کرد: قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ / نمل، ۶۹
 بگو: در زمین بگردید پس با تأمل بنگرید که سرانجام گنهکاران چگونه بود؟ [ترجمه انصاریان]
 قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ كَانُوا أَكْثَرَهُمْ مُشْرِكِينَ / روم، ۴۲
 بگو: در زمین بگردید پس با تأمل بنگرید که سرانجام کسانی که پیش تر بودند [و مرتکب کار زشت شدند] چگونه بود؟ بیشتر آنان مشرک بودند [ترجمه انصاریان]

قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ / آل عمران، ۱۳۷
 قطعاً پیش از شما روش‌هایی [در میان ملل و جوامع بوده که از میان رفته است]، پس در زمین گردش کنید و با دقت و تأمل بنگرید که سرانجام تکذیب کنندگان [حقایق] چگونه بود. [ترجمه انصاریان]

۵۴. طاق بستان شامل چند سنگ نگاره و سنگ نبشته مربوط به دوره ساسانی است که در استان کرمانشاه قرار دارد.

۵۵. مختارنامه یک مجموعه تلویزیونی حول زندگی و قیام مختار ثقفی است که در سال ۱۳۸۹ پخش شد.

۵۶. افسانه جومونگ نام یک مجموعه تلویزیونی کره‌ای است که به زندگی پادشاه جومونگ (اولین امپراتور گوگوریو) می‌پردازد.

اندازی در آن است. پیش بینی ما، وجود صد رشته علمی است و الان هم آمادگی داریم تا در سی رشته علمی، کرسی های دانشی را راه اندازی کنیم.

لذا امشب که به مقام امام علیه السلام متوسل می شویم و برای ایشان ناراحت هستیم، مقداری درک مان تغییر پیدا می کند. در آن تعبیر نقل شده از پیغمبر صلی الله علیه و آله در مورد امام حسین علیه السلام، اینگونه آمده است که «بُنِيَّ قَتْلُوكَ وَ مَا عَرَفُوكَ»^{۵۷} آن امتی - امت معاویه و یزید - که مقابلت ایستادند، تو را به شهادت رساندند، اما تو را نشناختند. بنده می خواهم به امام حسین علیه السلام عرض کنم که آقا جان چهل سال بعد از انقلاب اسلامی که امام خمینی - عظیم الشان - و شهدای انقلاب اسلامی قیام کردند تا دین را در جامعه پیاده کنند، هنوز جمعیت هایی داریم که شما را دوست دارند، اما کماکان «مَا عَرَفُوكَ» نقش شما را نمی شناسند. به شما ارادت می ورزند و برای شما شعر و روضه می خوانند، اما وقتی می خواهند مسائل بهداشت کشور را حل کنند، از سازمان صهیونیستی بهداشت جهانی تبعیت می کنند. این ها سختی های روزگار ماست. ما به شما متوسل می شویم و از شما تقاضا داریم تا به ما اراده و علمی عنایت فرمائید تا بتوانیم از این بحران ها عبور کنیم. معلوم نیست با این درکی که داریم، اگر حضرت ولیعصر علیه السلام ظهور کنند، معامله بهتری از اهل کوفه با حضرت داشته باشیم. وقتی معرفت دچار چالش شود، امام علیه السلام به انزوا می رود. در احوالات امام حسین علیه السلام هست که بعد از سقیفه، امام علیه السلام به عنوان پامنبری پای منبر بنی امیه می نشستند! یعنی کسانی منبر می رفتند که منزلت علمی نداشته اند و حضرت به طور مظلومانه ای در گوشه با بردارشان امام حسن علیه السلام می نشستند. همین الان هم اگر با چشم بصیرت نگاه کنید، همینگونه است. کسان دیگری برای حل مسائل زندگی ما منبر می روند که باید به حال آن فکری کرد. إن شاء الله خدای متعال توفیق دهد تا در شب اربعین، معرفتمان نسبت به مقام امام علیه السلام ارتقا یابد.

وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

پیوست‌ها

پیوست ۱: شواهدی از وجود عالم «ذر»

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنَّا نَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ / أعراف، ۱۷۲

[به یاد آر] هنگامی را که پروردگارت از صلب بنی آدم نسلشان را پدید آورد، و آنان را [در ارتباط با پروردگارش] بر خودشان گواه گرفت [و فرمود: آیا من پروردگار شما نیستم؟] انسان‌ها با توجه به وابستگی وجودشان و وجود همه موجودات به پروردگاری و ربوبیت حق [گفتند: آری، گواهی دادیم]. [پس اقرار به پروردگاری خود را در این دنیا از شما گرفتیم] تا روز قیامت نگویید: ما از این [حقیقت آشکار و روشن] بی‌خبر بودیم. [ترجمه انصاریان]

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَىٰ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ وَعَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ حَبِيبِ السَّجِسْتَانِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عليه السلام يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمَّا أُخْرِجَ ذُرِّيَّةَ آدَمَ عليه السلام مِنْ ظَهْرِهِ لِيَأْخُذَ عَلَيْهِمُ الْمِيثَاقَ بِالرُّبُوبِيَّةِ لَهُ وَبِالْبُتُوَّةِ لِكُلِّ نَبِيٍّ فَكَانَ أَوَّلَ مَنْ أَخَذَ لَهُ عَلَيْهِمُ الْمِيثَاقَ بُنُوَّةَ مُحَمَّدٍ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله ثُمَّ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَأَدَمَ انظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ فَنَظَرَ آدَمَ عليه السلام إِلَى ذُرِّيَّتِهِ وَهُمُ ذَرٌّ قَدْ مَلَأُوا السَّمَاءَ قَالَ آدَمُ عليه السلام يَا رَبِّ مَا أَكْثَرَ ذُرِّيَّتِي وَلَا مَرٍّ مَا خَلَقْتَهُمْ فَمَا تُرِيدُ مِنْهُمْ بِأَخْذِكَ الْمِيثَاقَ عَلَيْهِمْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَعْْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَ يُؤْمِنُونَ بِرُسُلِي وَيَتَّبِعُونَهُمْ قَالَ آدَمُ عليه السلام يَا رَبِّ فَمَا لِي أَرَى بَعْضَ الذَّرِّ أَكْثَرَ مِنْ بَعْضٍ وَبَعْضُهُمْ لَهُ نُورٌ كَثِيرٌ وَبَعْضُهُمْ لَهُ نُورٌ قَلِيلٌ وَبَعْضُهُمْ لَيْسَ لَهُ نُورٌ فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ كَذَلِكَ خَلَقْتُهُمْ لِأَبْلُوهُمْ فِي كُلِّ حَالَتِهِمْ قَالَ آدَمُ عليه السلام يَا رَبِّ فَتَأْذَنُ لِي فِي الْكَلَامِ فَاتَّكَلَمَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَكَلَّمَ فَإِنَّ رُوحَكَ مِنْ رُوحِي وَطَبِيعَتَكَ [من] خِلافِ كَيْفِيَّتِي قَالَ آدَمُ يَا رَبِّ فَلَوْ كُنْتُ خَلَقْتَهُمْ عَلَيَّ مِثَالِ وَاحِدٍ وَ قَدْرَ وَاحِدٍ وَ طَبِيعَةَ وَاحِدَةٍ وَ جِبِلَّةَ وَاحِدَةٍ وَ أَلْوَانَ وَاحِدَةٍ وَ أَعْمَارَ وَاحِدَةٍ وَ أَرْزَاقَ سِوَايَ لَمْ يَتَّبِعْ بَعْضُهُمْ عَلَيَّ بَعْضٌ وَ لَمْ يَكُنْ بَيْنَهُمْ تَحَاسُدٌ وَ لَا تَبَاغُضٌ وَ لَا اخْتِلَافٌ فِي شَيْءٍ مِنَ الْأَشْيَاءِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَا آدَمُ بِرُوحِي نَطَقْتُ وَ بَعْضُ طَبِيعَتِكَ تَكَلَّمْتُ مَا لَا عِلْمَ لَكَ بِهِ وَ أَنَا الْخَالِقُ الْعَالِمُ بِعِلْمِي خَالَفْتُ بَيْنَ خَلْقِهِمْ وَ بَمَشِيئَتِي يَمْضِي فِيهِمْ أَمْرِي وَ إِلَى تَدْبِيرِي وَ تَقْدِيرِي صَافِرُونَ لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِي إِنَّمَا خَلَقْتُ الْجَنِّ وَ الْإِنْسَ لِيَعْبُدُونِ وَ خَلَقْتُ الْجَنَّةَ لِمَنْ أَطَاعَنِي وَ عِبَدَنِي مِنْهُمْ وَ اتَّبَعَ رُسُلِي وَ لَا أَبَالِي وَ خَلَقْتُ النَّارَ لِمَنْ كَفَرَ بِي وَ عَصَانِي وَ لَمْ يَتَّبِعْ رُسُلِي وَ لَا أَبَالِي وَ خَلَقْتُكَ وَ خَلَقْتُ ذُرِّيَّتَكَ مِنْ غَيْرِ فَاقَةِ بِي إِلَيْكَ وَ إِلَيْهِمْ وَ إِنَّمَا خَلَقْتُكَ وَ خَلَقْتُهُمْ لِأَبْلُوكَ وَ أَبْلُوهُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا* فِي دَارِ الدُّنْيَا فِي حَيَاتِكُمْ وَ قَبْلَ مَمَاتِكُمْ فَلِذَلِكَ خَلَقْتُ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ وَ الْحَيَاةَ وَ الْمَوْتَ وَ الطَّاعَةَ وَ الْمَعْصِيَةَ وَ الْجَنَّةَ وَ النَّارَ وَ كَذَلِكَ أَرَدْتُ فِي تَقْدِيرِي وَ تَدْبِيرِي وَ بَعْلَمِي التَّافِدِ فِيهِمْ خَالَفْتُ بَيْنَ صُورِهِمْ وَ أَجْسَامِهِمْ وَ أَلْوَانِهِمْ وَ أَعْمَارِهِمْ وَ أَرْزَاقِهِمْ وَ طَاعَتِهِمْ وَ مَعْصِيَتِهِمْ فَجَعَلْتُ مِنْهُمْ الشَّقِيَّ وَ السَّعِيدَ وَ الْبَصِيرَ وَ الْأَعْمَى وَ الْقَصِيرَ وَ الطَّوِيلَ وَ الْجَمِيلَ وَ الدَّمِيمَ وَ الْعَالِمَ وَ الْجَاهِلَ وَ الْغَنِيَّ وَ الْفَقِيرَ وَ الْمَطِيعَ وَ الْعَاصِيَّ وَ الصَّحِيحَ وَ السَّقِيمَ وَ مَنْ بِهِ الرِّمَانَةُ وَ مَنْ لَا عَاهَةَ بِهِ فَيَنْظُرُ الصَّحِيحَ إِلَى الَّذِي بِهِ الْعَاهَةُ فَيُحَمِّدُنِي عَلَى عَافِيَّتِهِ وَ يَنْظُرُ الَّذِي بِهِ الْعَاهَةُ إِلَى الصَّحِيحِ فَيَدْعُوَنِي وَ يَسْأَلُنِي أَنْ أَعَافِيَهُ وَ بَصِيرٌ عَلَى بَلَايِهِ فَأَيْبُهُ جَزِيلٌ عَطَائِي وَ يَنْظُرُ الْغَنِيَّ إِلَى الْفَقِيرِ فَيُحَمِّدُنِي وَ يَشْكُرُنِي وَ يَنْظُرُ الْفَقِيرَ إِلَى الْغَنِيِّ فَيَدْعُوَنِي وَ يَسْأَلُنِي وَ يَنْظُرُ الْمُؤْمِنَ إِلَى الْكَافِرِ فَيُحَمِّدُنِي عَلَى مَا هَدَيْتُهُ فَلِذَلِكَ خَلَقْتُهُمْ لِأَبْلُوهُمْ فِي السَّرَّاءِ وَ الصَّرَّاءِ وَ فِيمَا أُعَافِيَهُمْ وَ فِيمَا أَمْتَعْتُهُمْ وَ أَنَا اللَّهُ الْمَلِكُ الْقَادِرُ وَ لِي أَنْ أَمْضِيَ جَمِيعَ مَا قَدَرْتُ عَلَى مَا دَبَّرْتُ وَ لِي أَنْ أَعْيِّرَ مِنْ ذَلِكَ مَا شِئْتُ إِلَى مَا شِئْتُ وَ أَقْدَمَ مِنْ ذَلِكَ مَا أَخْرْتُ وَ أَوْخَرُ مِنْ ذَلِكَ مَا قَدَّمْتُ وَ أَنَا اللَّهُ الْفَعَّالُ لِمَا أُرِيدُ لَا أَسْأَلُ عَمَّا أَفْعَلُ وَ أَنَا أَسْأَلُ خَلْقِي عَمَّا هُمْ فَاعِلُونَ.

حبیب سجستانی گوید: شنیدم امام باقر عليه السلام فرمود: همانا خدای عز و جل چون ذریه آدم را از پشتش خارج ساخت، تا از آنها برای ربوبیت خود و نبوت هر پیغمبری پیمان گیرد، نخستین کسی که درباره پیغمبری او از انبیاء پیمان گرفت، محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله بود، سپس خدای عزوجل به آدم عليه السلام فرمود: بنگر تا چه می‌بینی؟ آدم ذریه خود که چون موران بودند نگر است، دید آسمان را پرکرده‌اند. عرض کرد: پروردگارا! چه ذریه زیادی دارم؟! اینها را برای چه خلق فرمودی؟ و از پیمان گرفتنشان چه منظور داری؟ خدای عزوجل فرمود: تا مرا عبادت کنند و چیزی را شریک من نسازند و به پیغمبرانم ایمان آوردند و از آنها پیروی کنند. آدم عرض کرد: پروردگارا! چرا بعضی از اینها را بزرگتر از بعضی دیگر می‌بینم؟ و چرا برخی نور زیادی دارند و برخی نور کم، و برخی بی‌نورند؟ خدای عزوجل فرمود: ایشان را این گونه آفریدم تا در تمام حالات امتحانشان کنم. آدم عرض کرد: پروردگارا! به من اجازه می‌دهی سخن گویم؟ خدای عزوجل فرمود: سخن گوی که روح تو از روح من است. (یعنی از روحی است که من آفریده‌ام و بخود نسبت داده‌ام) و طبیعتت بر خلاف هستی من است (یعنی خلقت جسمانی و بدنیست با عوارض و طبایعش بر خلاف عالم مجرداتست). آدم عرض کرد: ای کاش همه آنها را یکسان و یک اندازه می‌آفریدی که دارای یک طبیعت و یک خلقت می‌بودند، و رنگها و عمرهایشان یک نواخت می‌بود، و از لحاظ ارزاق برابر می‌بودند، تا برخی بر برخی دیگر ستم نمی‌کردند و هیچ گونه حسد و کینه و اختلاف در میانشان پیدا نمی‌شد. خدای عزوجل فرمود: ای آدم بوسیله روح من سخن گفتی و به سستی طبیعتت خود را برحمت انداختی نسبت به چیزی که در آن علم نداری. (یعنی اصل نیروی نطق و بیان به وسیله روحیست که من به تو دادم و آن خیر است و صلاح، ولی مضمون سخنت که عقیده به

تساوی ذریه و نسلت می-باشد، مقتضای اوهام و خیالاتی است که از قوای جسمانیت سرچشمه می-گیرد، از این رو بر خلاف حکمت و صلاحست) من خالق دانا هستم، از روی دانائیم خلقت آنها را مخالف یک دیگر ساختم، و فرمانم در میان آنها بسبب مشیت جاری شود، و به سوی تدبیر و تقدیر من می-گرایند، خلقت من دگرگونی نپذیرد، همانا من جن و انس را آفریدم تا عبادتم کنند و بهشت را آفریدم برای کسی که اطاعت و عبادتم کند، و از پیغمبران پیروی نماید و باک ندارم، و دوزخ را آفریدم برای کسی که به من کافر شود و نافرمانیم کند و از پیغمبران متابعت نکند و باک ندارم، و ترا و ذریهات را آفریدم. بدون اینکه احتیاجی به شما داشته باشم، بلکه تو را و آنها را آفریدم تا آزمایشتان کنم که کدامین شما در زندگی و پیش از مردنتان نیکو کردارتر هستید. از این جهت دنیا و آخرت و زندگی و مرگ و اطاعت و معصیت و بهشت و دوزخ را آفریدم و در تقدیر و تدبیر خود این گونه اراده کردم، به علم نافذی که نسبت به آنها دارم میان صورتها و پیکرها و رنگها و عمرها و روزیها و اطاعت و معصیتشان تفاوت و اختلاف انداختم، آنها را به شقی و سعید، بینا و کور، کوتاه و بلند، با جمال و پست، دانا و نادان، توانگر و مستمند، فرمانبر و نافرمان، سالم و بیمار، زمین گیر و بی آفت تقسیم نمودم تا (هر کس را بقدر استعدادش تکلیف کنم و بقدر اطاعتش پاداش دهم و دسته مشاغل سخت و مشکل را عهده دار شوند و نوع انسان باقی ماند و تا) سالم به نانتن-درست بنگرد و مرا به سبب عافیتش شکر گزارد و نانتن-درست به سالم بنگرد و دعا کند و از من بخواهد تا او را عافیت بخشم، و بر بلاء من صبر کند تا از عطاء جزیل خود به او ثواب دهم، و توانگر به فقیر بنگرد و سپاس و شکر من بجا آورد، و فقیر بتوانگر بنگرد و دعا کند و از من بخواهد، و مؤمن بکافر بنگرد و برای آنکه هدایتش کرده ام سپاسگزاری من کند. از این جهت آنها را آفریدم تا در خوشی و ناخوشی و عافیت و گرفتاری و عطاء و منعم آنها را آزمایش کنم، من هستم خداوند مالک توانا. من حق دارم همه آنچه را مقدر کرده ام، طبق تدبیرم مجری سازم، و حق دارم آنچه را خواهم به نحوی که خواهم، تغییر دهم و بعضی از آنچه را مؤخر داشته ام مقدم دارم و برخی را که مقدم داشته مؤخر کنم، من هستم خدائی که هر چه اراده کنم انجام دهم و از آنچه کنم بازخواست نشوم، و من مخلوقم را از آنچه کنند بازخواست نمایم (زیرا خدای سبحانه و تعالی از لحاظ ذات و صفات کامل و نسبت به هر چه خواهد و کند عادل و عالمست و مصالح نهانی و دقیقی را که عقول مخلوقش به آن نرسد، می-داند و ملاحظه می-کند، از این رو بازخواست و حساب کشیدن از او معنی ندارد، ولی مخلوق هر که باشد، در کردار و رفتارش خوب و بد و زشت و زیبا یافت می شود پس باید مورد بازخواست و حساب کشی قرار گیرد). [مصطفوی]

الکافی، ج ۲، ص ۸

پیوست ۲: ابواب کتاب «شرائع الإسلام»

کتاب از دو مجلد تشکیل شده است. جلد اول شامل دو قسمت عبادات و عقود و جلد دوم شامل دو قسمت ایقاعات و احکام می باشد. جلد اول: قسمت عبادات شامل ۱۰ کتاب می باشد که عبارتند از: طهارت، صلاة، زکات، خمس، صوم، اعتکاف، حج، عمره، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر.

قسمت دوم (عقود) شامل ۱۵ کتاب است که عبارتند از: تجارت، رهن، ضمان، صلح، مضاربه، مزارعه و مساقاة، ودیعه، عاریه، اجاره، وکالت، وقف، صدقات هبات، سبق و رمایه، وصایا و نکاح. البته در این قسمت کتابهای مفلس، حجر، شرکت، سکنی و حبس نیز آورده شده است. جلد دوم: قسمت سوم (ایقاعات) از ۱۱ کتاب تشکیل می شود که عبارتند از: طلاق، خلع و مبارات،ظهار، ایلاء، لعان، عتق، تدبیر و مکاتبه و استیلاء، اقرار، جعالة، ایمان و نذر.

قسمت چهارم (احکام) شامل ۱۲ کتاب است که عبارتند از: صید، ذباحت، اطعمه و اشربه، غصب، شفعه، احياء موات، فرائض، قضا، شهادت، حدود و تعزیرات، قصاص و دیات.

پیوست ۳: ابواب کتاب «بحار الانوار»

در ذیل عناوین کتابهای بحار مبنی بر چاپ سنگی (۲۵ جلد) و چاپ امروزی (۱۱۰ جلد) بیان شده است:

(ج ۱ و ۲) کتاب العقل و الجهل؛ کتاب عقل و جهل، فضیلت علم و علما و طبقات آنها، حجیت اخبار و نکوهش قیاس با مقدمه مفصل درباره مصادر کتاب و توفیق مصادر و مطالب سودمند در ۴۰ باب.

(ج ۳ و ۴) کتاب التوحید و الصفات و الاسماء الحسنی؛ شامل کتاب توحید و صفات خداوند و اسماء حسنای ذات الهی، توحید مفضل، رساله اهللیجه مشتمل بر ۳۱ باب.

(ج ۵ تا ۸) کتاب العدل و المشیة و الارادة و القضاء و القدر؛ شامل کتاب عدل، مشیت، اراده، قضا، قدر، هدایت، ضلالت، امتحان، طینت، میثاق، توبه، علل احکام، مقدمات مرگ و مؤخرات آن در ۵۹ باب.

- (ج ۹ و ۱۰) کتاب الاحتجاجات و المناظرات؛ احتجاجات و مناظرات در ۸۳ باب.
- (ج ۱۱ تا ۱۴) کتاب فی احوال الانبیاء و قصصهم؛ احوال پیامبران و سرگذشت آنها در ۸۲ باب.
- (ج ۱۵ تا ۲۲) کتاب فی احوال نبینا الاکرم (ص) و احوال جمله من آباءه؛ شامل احوال پیغمبر اکرم (ص) و جمعی از پدران آن حضرت، شرح حقیقت معجزه و چگونگی اعجاز قرآن، شرح حال ابوذر غفاری، سلمان فارسی، عمار، مقداد و برخی دیگر از بزرگان در ۷۲ باب.
- (ج ۲۳ تا ۲۷) کتاب فی مشترکات احوال الائمة (ع)؛ در مشترکات احوالات ائمه (ع) و شرایط امامت و چگونگی ولایت آنها و شئون غریبه و برتری آنها نسبت به پیامبران پیشین، ثواب دوستی آنها و فضیلت ذریه آنان و پاره‌ای از مناظرات علماء در ۱۵۰ باب.
- (ج ۲۸ تا ۳۴) کتاب فی الفتن بعد النبی (ص)؛ فتنه‌هایی که بعد از پیامبر (ص) روی داد، سیرت خلفا و آن چه در روزگار آنها اتفاق افتاد، جنگ جمل، جنگ صفین، جنگ نهروان، غارتگری معاویه از اطراف عراق، احوال بعضی از اصحاب امیرالمؤمنین (ع)، شرح قسمتی از اشعار منسوب به ایشان و شرح برخی از نامه‌های آن امام (ع) در ۶۲ باب.
- (ج ۳۵ تا ۴۲) کتاب فی احوال امیرالمؤمنین (ع) من ولادته الی شهادته؛ احوال امیر مؤمنان (ع) از ولادت تا شهادت، سرگذشت ابوطالب پدر علی (ع) و ایمان او و گروهی از اصحاب امیرالمؤمنین (ع) و روایات وارده در امامت ائمه (ع) در ۱۲۸ باب.
- (ج ۴۳ تا ۴۵) کتاب فی احوال سیده النساء (س) و الامامین الهمامین الحسن المجتبی (ع) و ابی عبدالله الحسین (ع)؛ احوال حضرت فاطمه (س) و امام حسن (ع) و امام حسین (ع)، خروج مختار تقفی و خونخواهی از قتل کربلا در ۵۰ باب.
- (ج ۴۶ تا ۴۸) کتاب فی احوال الائمة الاربعة بعد الحسین (ع)؛ احوال ائمه چهارگانه بعد از امام حسین یعنی امام زین العابدین (ع)، امام محمد باقر (ع)، امام جعفر صادق (ع)، امام موسی کاظم (ع) و جماعتی از اصحاب و فرزندان آنها در ۴۶ باب.
- (ج ۴۹ و ۵۰) کتاب فی احوال الائمة الاربعة قبل الحجة المنتظر (ع)؛ شرح حال چهار امام قبل از امام زمان (عج) یعنی امام رضا (ع)، امام جواد (ع)، امام هادی (ع)، امام حسن عسکری (ع) و شرح حال بعضی از اصحاب آنها در ۳۹ باب.
- (ج ۵۱ تا ۵۳) کتاب فی احوال الحجة المنتظر (ع)؛ احوال امام زمان (عج) در ۳۶ باب.
- (ج ۵۴ تا ۶۳) کتاب فی السماء و العالم؛ آسمان و جهان و پیدایش آنها، اجزاء آنها مانند فلکیات، فرشتگان، جن، انسان، حیوان، عناصر، صید، طریق کشتار حیوانات، خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها و تمام کتاب طب النبی و کتاب طب الرضا در ۲۱۰ باب.
- (ج ۶۴ تا ۷۶) کتاب فی الایمان و الکفر، ایمان و کفر در سه بخش: ایمان و شرط آن و صفات مؤمنین و فضل آنها و فضل شیعه و اوصاف آنها. دوم: اخلاق حسنه و آن چه موجب نجات آدم از مهالک دنیاست. سوم: کفر و شعب آن و اخلاق رذیله که جمعا در ۱۰۸ باب آورده شده است.
- (ج ۷۷) کتاب الزی و التجمل فی الآداب و السنن؛ در آداب و سنن، زینتها و تجملات، نظافت، سرمه کشیدن، استعمال عطریات، شب زنده داری، خواب، سفر، منهیات و گناهان کبیره در ۱۳۱ باب.
- (ج ۷۸ تا ۸۸) کتاب الروضة؛ مواعظ و حکم در ۷۳ باب.
- (ج ۸۹ تا ۹۱) کتاب فی الطهارة و الصلاة؛ در دو بخش: طهارت که مشتمل بر شش باب است. و بخش دوم: صلاة در صد و شصت و یک باب بعلاوه رساله «ازاحة العلة» شاذان بن جبرئیل قمی.
- (ج ۹۲ و ۹۳) کتاب فی فضائل القرآن و الذکر؛ در دو بخش: فضایل قرآن و آداب آن و ثواب و اعجاز آن. همچنین تمام تفسیر نعمانی در ۱۳۰ باب. بخش دوم: درباره ذکر و انواع آن و آداب دعا و شروط آن، حرزها، دعا برای دردها، صحیفه ادیس و غیره در ۱۳۱ باب.
- (ج ۹۴ تا ۹۶) کتاب فی الزکاة و الصدقة و الخمس و الصوم؛ اعمال سال در ۱۲۲ باب.
- (ج ۹۷ تا ۱۰۰) کتاب فی الحج و العمرة، شامل حج و عمره، جهاد، امر به معروف و نهی از منکر، احوال شهر مدینه و غیره در ۸۴ باب.
- (ج ۱۰۱) کتاب فی المزار؛ زیارت‌هایی که از ائمه معصومین نقل شده است در ۶۴ باب.
- (ج ۱۰۲ و ۱۰۳) کتاب فی العقود و الايقاعات؛ عقود و ایقاعات در ۱۳۰ باب.
- (ج ۱۰۴) کتاب فی الاحکام الشرعية؛ احکام شرعی تا کتاب دیات در ۴۸ باب.

پیوست ۴: واکسن‌هایی که به نوزادان زده می‌شود

طبق گزارش به روز رسانی شده در تاریخ ۱۵ جولای سال ۲۰۲۰ سازمان جهانی بهداشت، واکسن‌های مذکور در سراسر کشور استفاده میشود و به نوزادان و کودکان طبق زمان بندی ارائه شده در جدول زیر تزریق می‌گردد.

Iran (Islamic Republic of)	BCG	Bacille Calmette-Guérin vaccine	birth;	Yes	
	DT	Tetanus and diphtheria toxoid childrens' dose	2, 4, 6, 18 months; 6 years;	Yes	children with contraindication of pertussis vaccine
	DTwP	Diphtheria and tetanus toxoid with whole cell pertussis vaccine	18 months; 6 years;	Yes	
	DTwPHibHepB	Diphtheria and Tetanus and Pertussis and Haemophilus influenzae and Hepatitis B vaccine	2, 4, 6 months	Yes	
	HepB_Pediatric	Hepatitis B pediatric dose vaccine	birth;	Yes	and doses at 2 and 6 months for children with contraindication of pertussis vaccine
	HIB	Haemophilus influenzae type b vaccine	2, 4, 6 months;	Yes	children with contraindication of pertussis vaccine
	Influenza_Adult	Influenza adult dose vaccine	>=65 years;	Yes	and adults with chronic conditions, pregnant women, healthcare workers, residents living in long-term care facilities, other risk groups
	Influenza_Pediatric	Influenza pediatric dose vaccine	>=5 months;	Yes	and children with chronic conditions
	IPV	Inactivated polio vaccine	4 months;	Yes	
	MenACWY-135 conj	Meningococcal ACWY-135 conjugate vaccine		Yes	outbreak response in dormitories or prisons, military
	MMR	Measles mumps and rubella vaccine	12, 18 months;	Yes	
	MR	Measles and rubella vaccine		Yes	outbreak response
	OPV	Oral polio vaccine	birth; 2, 4, 6, 18 months; 6 years;	Yes	
	Pneumo_conj	Pneumococcal conjugate vaccine		Yes	high risk groups
	Rabies	Rabies vaccine		Yes	animal bite cases and high-risk groups
	Td	Tetanus and diphtheria toxoid for older children / adults vaccine	16 years;	Yes	
	Varicella	Varicella vaccine		Yes	children with lymphatic and hematologic malignancies and their siblings
	YF	Yellow fever vaccine		Yes	travellers to endemic countries

برای اطلاع از جدول به روز رسانی شده به آدرس زیر مراجعه فرمایید.

آدرس مطلب از سایت سازمان جهانی بهداشت: b2n.ir/295884

همچنین برای اطلاع از گزارش خلاصه گزارش سازمان جهانی بهداشت مربوط به واکسیناسیون بیماری‌های قابل پیشگیری با واکسن از جمهوری اسلامی ایران به لینک زیر مراجعه فرمایید.

آدرس مطلب از سایت سازمان جهانی بهداشت: b2n.ir/407523

اربعین و معرفه الإمام

جلسه دوم

محورها:

۱. نظرات مختلف در رابطه با گستره علم امام به چند گروه تقسیم می شود؟
۲. طبقه بندی و رشته های علمی مدرسه هدایت کدام است؟

شناسنامه:

جزوه پیش رو متن بیادشده سخنرانی حجت الاسلام کشوری (دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی) در دومین نشست تخصصی «اربعین و معرفه الامام» است که در هیئت فاطمیون شهر مقدس قم در تاریخ ۲۳ مهرماه ۱۳۹۹ برگزار شده است.

تبیین اجمالی گستره علم امام علیه السلام (جلسه اول)

فهرست مباحث

۱. شمولیت کامل علم امام؛ مفاد دسته‌ای از روایات..... ۱
۲. پنج جریان صاحب‌نظر در مورد گستره علم امام کدام است؟ ۴
- ۲/۱. جریان اول: امور معنوی و عبادی؛ تنها دایره علم امام..... ۴
- ۲/۲. جریان دوم: تام‌بودن علم امام و عدم دسترسی به تمام علم امام ۵
- ۲/۳. جریان سوم: اعتقاد به تام بودن علم امام و دسترسی به آن در نظر و عدم پرداختن به تمام علم امام در عمل . ۶
- ۲/۴. جریان چهارم: اعتقاد به تام بودن علم امام و دسترسی به آن در نظر و پرداختن به تمام علوم امام در ذیل طبقه‌بندی فعلی علوم در عمل ۷
- ۲/۵. جریان پنجم: اعتقاد به تام بودن علم امام و دسترسی به آن در نظر و پرداختن به تمام علوم امام در ذیل طبقه‌بندی فقهی علوم در عمل ۸
۳. جداول «تسخیر»، «تسبیح» و «تنظیم»؛ اصلی‌ترین عناوین طبقه‌بندی فقهی علوم ۸
- ۳/۱. بحث از خاصیت اشیاء و نحوه تصرف در آنها؛ محتوای جدول تسخیر ۸
- ۳/۲. شرح «تسبیحات»، «استغفار»، «صلوات» و «توسل و شفاعت»؛ محتوای جدول تسبیح ۹
- ۳/۳. نه دسته علم به غرض نظام‌سازی؛ محتوای جدول تنظیم ۱۱
۴. تدوین اولین برنامه پیشرفت؛ نمونه‌ای از استفاده از طبقه‌بندی فقهی علوم برای پاسخ‌گویی به نیازهای نظام برنامه ریزی کشور ۱۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَي سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا وَ شَفِيعِنَا فِي يَوْمِ
الْجَزَاءِ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ ﷺ وَعَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ سَيِّمًا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ أَرْوَاهُنَا لَأَمَالِهِ
الْفِدَاءِ وَعَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرْجَهُ الشَّرِيفُ وَاللَّعْنُ الدَّائِمُ عَلَى أَعْدَائِهِ أَعْدَاءِ اللَّهِ مِنَ الْآنَ إِلَى قِيَامِ يَوْمِ الدِّينِ.

قرار است امشب در تکمیل مباحث هفته گذشته با موضوع معرفه الإمام مطالبی را تقدیم کنم. در هفته سابق -در شب اربعین- پرسشی را مطرح کردم که اگر به این پرسش بپردازیم و در آن دقت کنیم، به نظر منشأی برای حل مشکلات کشور خواهد بود. آن پرسش عبارت از این بود که دایره علم امام علیه السلام چه مقدار است؟ در کشور ما ارادتمندان به مقام امام علیه السلام بسیار هستند، اما این پرسش در میان ایشان کمتر طرح و بررسی می شود؛ بنابراین جا دارد تا مجموعه شیعیان عصمت و طهارت علیهم السلام با تکیه بر آیات و روایات و نه عقل خودبنیاد و تحلیل های عرفی، این مسئله را بررسی کنند.

۱. شمولیت کامل علم امام؛ مفاد دسته ای از روایات

عرض کردیم مجموعه ای از روایات، ما را به این راهنمایی می کنند که دایره علم امام علیه السلام شامل همه امور است. هفته گذشته روایتی را از جناب حماد به نقل از امام صادق علیه السلام قرائت کردم. حضرت در روایت فرمودند:

«مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَفِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ»^۱ عرض کردیم وضع کلمه «شیء» مطلق است و شامل همه چیز می‌شود. حضرت در این روایت می‌فرماید: «هیچ شیئی نیست ...» این شیء شامل امور تکوینی یا خلقت، امور اجتماعی، امور خانوادگی، امور ساختمان سازی و مدیریت شهری و ... هم می‌شود. اطلاق کلمه شیء مسئله تفریح، سلامت، جنگ، صلح، امنیت و همه مسائل را در بر می‌گیرد. در ادبیات عرب و لسان عربی مبین^۲، کلمه‌ای مطلق‌تر از شیء وجود ندارد و حضرت در اینجا هنگامی که می‌خواهند دایره علم امام علیه السلام را شرح دهند از این کلمه استفاده می‌کنند: «مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَفِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ» هیچ شیئی نیست مگر اینکه کتاب خدا یا سنت پیغمبر در مورد آن شیء بحثی را مطرح کرده است. در همین باب روایات مربوط به علم امام، روایت دیگری از امام کاظم علیه السلام هست که در آن از امام کاظم علیه السلام پرسیدند که آیا کل شیء در کتاب و سنت رسول الله گفته شده است یا شما ائمه خودتان اضافه کرده‌اید؟ - این روایت قدری بحث را جالب‌تر می‌کند! - امام کاظم علیه السلام فرمودند: خیر ما ائمه هیچ بحثی را اضافه نمی‌کنیم، همه بحث‌ها در کتاب خدا و سنت پیامبر وجود دارد؛ یعنی همه اهل بیت - از امیرالمؤمنین علیه السلام تا حضرت ولیعصر ارواحنا فداه - شارح کتاب خدا و سنت پیغمبر هستند. به هر حال این مجموعه روایات در کتب معتبر شیعه وجود دارند و همه اینها را باید با جمع دلالتی - و نه به نحو اخباری - در کنار هم بررسی کرد. به عنوان مثال روایت معروف دیگری هست که احتمالاً شما هم در روز غدیر شنیده‌اید، در خطبه غدیر هست که امیرالمؤمنین علیه السلام و سایر اهل بیت علیهم السلام این روایت را از پیغمبر نقل کرده‌اند؛ پیغمبر فرمود «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا»^۳ من شهر علم هستم و امیرالمؤمنین علی علیه السلام دروازه این شهر است، اگر کسی

۱. ارجاع پژوهشی:

عَلِيٌّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ حَمَّادٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَفِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ.

حماد گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم می‌فرمود: چیزی نیست مگر آنکه در باره او قرآن یا سنت وجود دارد.

الکافی، ج ۱، ص ۵۹

۲. ارجاع پژوهشی:

اشاره به این آیات قرآن کریم: وَإِنَّهُ لَنَزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ * تَزَلُّ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ * عَلَيَّ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ * بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ * وَإِنَّهُ لَفِي زُجُرِ الْأُولَىٰ / شعراء، ۱۹۲-۱۹۶

و بی تردید این قرآن، نازل شده پروردگار جهانیان است، * که روح الامین آن را نازل کرده است، * بر قلب تو، تا از بیم دهندگان باشی، * به زبان عربی روشن و گویا * و بی تردید [خبر] این [قرآن] در کتاب های پیشینیان است [ترجمه انصاریان]

۳. ارجاع پژوهشی:

عَدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ خَالِدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ مَهْرَانَ عَنْ سَيْفِ بْنِ عَمِيرَةَ عَنْ أَبِي الْمَغْرَاءِ عَنْ سَمَاعَةَ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى علیه السلام قَالَ: قُلْتُ لَهُ أَكُلُّ شَيْءٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ وَ سُنَّةِ نَبِيِّهِ صلی الله علیه و آله أَوْ تَقُولُونَ فِيهِ قَالَ بَلْ كُلُّ شَيْءٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ وَ سُنَّةِ نَبِيِّهِ صلی الله علیه و آله.

سماعة بامام کاظم علیه السلام عرض کرد: همه چیز در کتاب خدا و سنت پیغمبرش موجود است یا شما هم در آن گفتاری دارید؟ فرمود: همه چیز در کتاب خدا و سنت پیغمبرش میباشد.

الکافی، ج ۱، ص ۶۲

۴. ارجاع پژوهشی:

روایتی بسیار مشهور که به یک نمونه از نقل‌های آن اشاره می‌شود: حَدَّثَنَا الشَّيْخُ الْفَقِيهُ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ مُوسَى بْنِ بَابُوَيْهٍ الْقُمِّيِّ وَرَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقَطَّانُ وَ عَلِيٌّ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ مُوسَى الدَّقَاقِيُّ وَ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ السَّنَانِيِّ قَالُوا حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا الْقَطَّانُ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَبَّاسِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي السَّرِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يُونُسَ عَنْ سَعْدِ بْنِ طَرِيفٍ

بخواهد به علم من دسترسی پیدا کند، باید از این باب و مجرای امامت وارد شود. در جهان اسلام عده‌ای هستند که می‌خواهند از طریق صحابه، معرفة الرسول یابند، اما این روایت نفی می‌کند و می‌گوید مقام امامت، باب ارتقای معرفت و ورودی فهم رسول است. امیرالمؤمنین توضیح می‌دهند که این شهر علم پیغمبر شامل چه چیزهایی می‌شود؛ روایت آن را هفته قبل خدمتتان خواندم: «مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ أْنَا أَفْتَحُهُ»^۵ هیچ علمی نیست مگر اینکه من آن را افتتاح کردم. این‌ها روایاتی است که در مجامع و اصول روایی شیعه وجود دارد. متأسفانه این مقدار روایت وجود دارد، اما باز هم وقتی سؤال برای ما ایجاد می‌شود، درب خانه اهل بیت را نمی‌زنیم و از کتاب و سنت استفاده نمی‌کنیم. این سؤال انقدر اهمیت دارد که اگر هر طرف آن اثبات شود، تکلیف نظام سازی اجتماعی و الگوی اداره اجتماعی تغییر می‌کند. اگر توانستیم حجیت یافته و استظهاری -نه بوزیتویستی^۶ و فلسفی و عرفی -

الْكِنَانِيَّ عَنِ الْأَصْبَغِ بْنِ نُبَاتَةَ قَالَ: ... فَصَعِدَ الْحَسَنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْمُنْبَرُ - فَحَمِدَ اللَّهَ بِمَحَامِدِ بَلِيغَةٍ شَرِيفَةٍ وَ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ وَ آلِهِ صَلَاةً مُوجِزَةً ثُمَّ قَالَ أَتَيْهَا النَّاسُ سَمِعْتُ جَدِّي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَ عَلِيٌّ بَابُهَا وَ هَلْ تُدْخِلُ الْمَدِينَةَ إِلَّا مِنْ بَابِهَا ثُمَّ نَزَلَ فَوَثَبَ إِلَيْهِ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَتَحَمَلَهُ وَ ضَمَّهُ إِلَى صَدْرِهِ ...

اصبح بن نباته گوید: ... حسن علی بر منبر بالا شد و خدا را بمحامد بلیغی و شریفی ستود و صلوات موجزی بر محمد و آتش فرستاد و گفت ایا مردم من از جدم رسول خدا ﷺ شنیدم میفرمود من شهر دانشم و علی در آنست و آیا توان وارد شهر شد جز از درش؟ و فرود آمد علی علی بر جست او را بسینه چسبانید

الأمالی (للصدوق)، ص ۳۴۴

۵. ارجاع پژوهشی:

وصيته ﷺ لكميل بن زياد مختصرة: يَا كَمِيلُ سَمِّ كُلَّ يَوْمٍ بِاسْمِ اللَّهِ وَ قُلْ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَ تَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَ اذْكُرْنَا وَ سَمِّ بِأَسْمَائِنَا وَ صَلِّ عَلَيْنَا وَ اذْرُ بِذَلِكَ عَلَى نَفْسِكَ وَ مَا تَحَوُّطُهُ عِنَايَتُكَ تُكْفِ سَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ إِنْ شَاءَ اللَّهُ يَا كَمِيلُ إِنْ رَسُولَ اللَّهِ ص أَذْبَهُ اللَّهُ وَ هُوَ عِزِّي وَ أَنَا أَوْدُبُ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَوْرَثْتُ الْأَدَابَ الْمُكْرَمِينَ يَا كَمِيلُ مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ أَنَا أَفْتَحُهُ وَ مَا مِنْ سِرٍّ إِلَّا وَ الْأَقَانِيمُ ﷺ يَخْتُمُهُ يَا كَمِيلُ ذُرِّيَّةٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَ اللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ يَا كَمِيلُ لَا تَأْخُذْ إِلَّا عَنَّا تَكُنْ مِنَّا يَا كَمِيلُ مَا مِنْ حَرَكَةٍ إِلَّا وَ أَنْتَ مُحْتَاجٌ فِيهَا إِلَى مَعْرِفَةٍ يَا كَمِيلُ إِذَا أَكَلْتَ الطَّعَامَ فَسَمِّ بِاسْمِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ دَاءٌ وَ فِيهِ شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ الْأَسْوَأِ ...

خلاصه سفارش امام علی به کمیل بن زیاد: ای کمیل هر روز را به نام خدا آغاز کن و نامش را بیار و بگو «لا حول و لا قوة الا بالله» و بر خدا توکل کن و ما را به یاد دار و ناممان را بیار و بر ما درود فرست و آن را بر خود و هر چه مورد توجه توست بگردان تا ان شاء الله آن روز در امان باشی. ای کمیل به راستی خداوند رسول الله ﷺ را پرورش داد و او علیه (الصلوة) السلام مرا بیورود و من مؤمنان را پرورش دهم و آداب (دین و دانش) را برای گرامی شدگان به ارث نهم. ای کمیل هیچ دانشی نیست مگر آنکه من بگشایم و افتتاحش کنم و هیچ رازی (از رازهای علوم) نیست مگر آنکه (امام) قائم علی (راز بودن) آن را به پایان رساند (و مجهولش را معلوم سازد). ای کمیل (گزیده) دودمانی هستند (عترت رسول الله علیهم الصلاة و السلام) که از يك ديگرند (و در بي يك دگر آيند)، و خدا نيك شنواي بسيار داناست. ای کمیل (ديانت و فقاہت را) جز از ما مگير تا از ما باشی. ای کمیل هیچ حرکت (و عملی) نیست مگر آنکه تو به شناخت (حکم) آن نیازمندی. ای کمیل چون خوراك خوری نام خدا بیار که با نام او دردی زیان نرساند و در آن درمان هر بدی و گزندى باشد.

تحف العقول، ص ۱۷۱

۶. ارجاع پرورشی:

Positivism, in Western philosophy, generally, any system that confines itself to the data of experience and excludes a priori or metaphysical speculations

پوزیتویسم، در فلسفه غرب به‌طور کلی به هر سیستمی که خود را محدود به داده‌های تجربی کند و معرفت‌های پیشینی [چیزی شبیه به علم حضوری] یا متافیزیکی را حذف کند گفته می‌شود.

آدرس مطلب در دانشنامه جهانی بریتانیکا: b2n.ir/869793

یعنی به صورت فقهی جمع بندی کنیم که همین الان در دوره غیبت دسترسی به کتاب و سنت داریم که می‌تواند سؤالات ما را پاسخ دهد، اثر اول آن این است که نظم زندگی‌مان تغییر می‌یابد. بنده هفته قبل راجع به بیماری عام‌البلوای کرونا مثال زد؛ الان هم همه راجع به آن گفتگو می‌کنند و به هر حال در حال حاضر در کشور ما، پروتکل‌های پوزیتویستی سازمان WHO^۷ در حال اجراست.^۸ عرض کردم که اگر وزارت بهداشت و دوستان پزشک - که مردمان محترمی هستند اگرچه اطلاعاتشان در مورد مقام امامت، اندک است، اما محب اهل بیت هستند - قدری معرفه الإمام خوانده بودند و اگر ما طلبه‌ها امامت^۱، امامت^۲، امامت^۳، امامت^۴ و مثلاً ده کتاب مربوط به امامت نوشته بودیم و در آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها تدریس می‌کردیم، کشور ایران از حیث درمان بیماری کرونا از همه کشورها جلوتر بود. علامت آن هم این است که حداقل - بنده دست کم می‌گویم - ما چند صد طلبه در حوزه علمیه قم هستیم که حتی بعضی از ما مبتلا هم شده‌ایم، اما با پروتکل‌های فقهی بیماری را درمان کردیم و بسیار سریع‌تر و مجرب‌تر توانستیم از پس این بیماری - که ادعا می‌شود خیلی خطرناک است - بر بیاییم. اگر این گفتگوها گسترش یابد، می‌توان به راه‌های جدید هم رسید. همه حرف ما در حوزه علمیه قم همین است که باور کنید راه‌های عجیب و مجرب از دل آیات و روایات بیرون می‌آید، اما متأسفانه تدبیر و درایه ما در آیات و روایات کم است و این دلیل آن است که به دیگران و نظریات پوزیتویستی رایج در دنیا محتاج می‌شویم.

۲. پنج جریان صاحب‌نظر در مورد گستره علم امام کدام است؟

همچنین در جلسه گذشته عرض کردیم که به لحاظ جامعه‌شناسی، پنج جریان در کشور داریم که اینها به پنج شکل در مورد علم امام بحث کرده‌اند. باید آرای ایشان را با نگاه دقیق و علمی بررسی کرد.

۲/۱. جریان اول: امور معنوی و عبادی؛ تنها دایره علم امام

جریان اول معتقد است که علم امام تنها شامل امور معنوی و عبادی می‌شود. بنده خاطر هست که یکی از خطبای جمعه قم در دهه‌های گذشته خطبه نماز جمعه می‌خواندند - خداوند رحمتشان کند - و می‌گفتند اداره دین مردم به عهده حوزه علمیه باشد و اداره دنیای مردم به عهده دانشگاه! فرد محترمی بودند اما این تفکر از طرف

۷. ارجاع پردازشی:

سازمان جهانی بهداشت (WHO) یکی از آژانس‌های تخصصی سازمان ملل متحد است که در سال ۱۹۴۸ با هدف نیل به بالاترین سطح سلامتی برای همه مردم تأسیس شد. اساسنامه آن در هفتم آوریل ۱۹۴۸ لازم‌الاجرا گردید که همه ساله این روز به عنوان روز جهانی سلامت گرامی داشته می‌شود. البته بررسی عمیق عملکرد و اسناد و کتاب‌های منتشر شده از طرف سازمان بهداشت جهانی، تأثیرات جدی صهیونیسم جهانی بر آن‌ها را برای رساندن بشریت به سوی «بیماری‌های جسمی» و «فسادهای معنوی» نشان می‌دهد.

سایت رسمی مرکز اطلاعات سازمان ملل متحد تهران: yon.ir/j05oD

۸. ارجاع پردازشی:

به گزارش پایگاه اطلاع رسانی وزارت بهداشت به نقل از وبدا، دکتر نمکی وزیر بهداشت در تاریخ ۵ اردیبهشت ۹۹ تأکید کرد: «خوشبختانه در چندماه اخیر، تجارب خودمان در زمینه مبارزه با کرونا را به سازمان جهانی بهداشت منتقل کرده ایم و از پروتکل‌های ابلاغی این سازمان نیز استفاده می‌کنیم. نه ایران بلکه هیچ یک از کشورهای جهان، به خوبی بیماری کووید ۱۹ را نمی‌شناسند و همه باید با این ویروس، شطرنج بازی کنیم.»

آدرس مطلب از پایگاه اطلاع رسانی وزارت بهداشت: b2n.ir/920673

ایشان ترویج می‌شد. این‌ها جمعیتی از شیعیان اهل بیت عصمت و طهارت هستند که نمی‌توان منکر وجود آنان شد، اما به هر حال در مسئله امور دنیوی به سیره و بنای عقلاً رجوع می‌دهند. ما در مباحث اصول فقه اثبات کردیم که بنا و سیره عقلاً حجیت ندارد و نمی‌خواهم الان وارد بحث شوم.^۹

۲/۲. جریان دوم: نام‌بودن علم امام و عدم دسترسی به تمام علم امام

جریان دیگری وجود دارد که اعتقادشان راجع به علم امام، مقابل جریان اول است؛ می‌گویند علم امام تام است و شامل همه امور می‌شود، اما امام باید در بین ما حاضر باشد. «إن شاء الله اگر حضرت ولیعصر - ارواحنا فداه - تشریف بیاورند، کرسی درسشان در مسجد کوفه برگزار می‌شود و «إن شاء الله ما هم خودمان را به کوفه می‌رسانیم - دیگر مردم به ماساچوست، استنفورد، کمبریج»^{۱۱} و... نمی‌روند - و همه سؤالات خود را از ولیعصر - ارواحنا فداه - می‌پرسند و ایشان هم به سؤالات مردم پاسخ می‌دهند. حالا ممکن است سؤالات مردم در مورد مدارهای افلاکی و تغییر و تحولات نجومی باشد که امام پاسخ می‌دهند، یا در مورد تغییرات مزاجی و تأثیرات قلب در حوزه سلامت باشد که امام پاسخ می‌دهند. اگر در مورد ساختمان هم از امام بپرسید، امام به شما می‌گوید: «شَرَفُهَا السَّاحَةُ الْوَاسِعَةُ»^{۱۲} یعنی در مورد ویژگی‌های ساختمانی هم صحبت می‌کنند، اما امام باید باشد و در حال حاضر در دسترس نیستند! این جریان می‌گویند در حال حاضر «عصر حیرت»^{۱۳} است و دسترسی به امام نداریم؛ هنگامی که امام زمان - ارواحنا فداه - بیایند، این مشکل از بشر حل می‌شود.

۹. ارجاع پرورشی:

و أما طريقة العقلاء: فهي عبارة عن استمرار عمل العقلاء بما هم عقلاء على شيء سواء اتحلوا إلى ملّة و دين أو لم ينتحلوا، و منهم المسلمون، و سواء كان ما استمرت عليه طريقتهم من المسائل الأصولية أو من المسائل الفقهية. و قد يعبر عن الطريقة العقلانية ببناء العرف. و اما بنای عقلا: عبارت است از استمرار عمل عقلا - بما هم عقلا - بر چیزی؛ حال می‌خواهد به ملت یا دینی انتساب داشته باشند و یا نداشته باشند و برخی از آنها مسلمان باشند. می‌خواهد آن امری که اینان بر آن استمرار دارند از مسائل اصولی باشد یا از مسائل فقهی. برخی مواقع نیز از بنای عقلا به بنای عرف تعبیر می‌شود.

فوائد الاصول (للنايين)، ج ۳، ص ۱۹۲

۱۰. ارجاع پژوهشی:

برای مطالعه بیشتر به کتاب فقه البیان (سی‌وسومین دوره از دانشنامه الگوی پیشرفت اسلامی) رجوع کنید.

۱۱. نام مشهورترین دانشگاه‌های پوزیتیویستی جهان.

۱۲. ارجاع پژوهشی:

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ قَالَ: إِنَّ لِلدَّارِ شَرَفًا وَ شَرَفُهَا السَّاحَةُ الْوَاسِعَةُ وَ الْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَ إِنَّ لَهَا بَرَكَتًا وَ بَرَكَتُهَا جُودَةٌ مَوْضِعُهَا وَ سَعَةُ سَاحَتِهَا وَ حُسْنُ جَوَارِ حَيْرَانِهَا.

از امیر مؤمنان علیه السلام: برای هر چیزی شرفی است، و شرف خانه وسعت صحن خانه و معاشران و آمیزش کنندگان صالح می‌باشد، و برای خانه برکتی است و برکت آن خوب بودن مکان آن و وسعت صحن و خوبی همسایگان آن است.

مکارم الأخلاق، ص ۱۲۵

۱۳. ارجاع پرورشی:

نظریه‌ای است که توسط جناب مهدی نصیری ارائه شده است. بخشی از متن کتاب «عصر حیرت» در ذیل آورده می‌شود:

ادعای اساسی کتابی که در دست دارید این است که غیبت (و نیز حضور غیر مبسوط الید و همراه با تقیه) امام معصوم علیه السلام بویژه وقتی که با تمدن فراگیر و مسیطر جدید همراه می‌شود، مانع تحقق دولت و جامعه و تمدن تراز دین است و حتی در صورت استقرار یک حکومت دینی با

در هفته قبل بعضی از روایات را اشاره کردیم و عرض کردیم در آن روایاتی که راجع به علم امام صحبت می‌کند، می‌فرماید امیرالمؤمنین همه علوم را افتتاح کرده است، پس در حال حاضر در دسترس ما هست. یا در آن روایات که علم قبل از ظهور و علم بعد از ظهور را مقایسه می‌کند، حضرت می‌فرمایند که در دوره ظهور حضرت ولیعصر، علم ۲۷ شاخه می‌شود، اما قبل از ظهور حضرت ولیعصر، علم دو شاخه است.^{۱۴} هنگامی که این روایت را با روایت «مَا مِنْ عِلْمٍ إِلَّا وَ أْنَا أُنْتَحَهُ» توضیح بدهیم، مشخص می‌شود که آن ۲۵ علمی که بعد از ظهور می‌آید، شرح این دو علم است؛ نه اینکه وقتی حضرت ولیعصر - ارواحنا فداه - بیایند، باب علمی را افتتاح کنند. همه ابواب علمی توسط امیرالمؤمنین و سایر ائمه افتتاح شده است، منتها حضرت ولیعصر می‌آیند تا اینها را تکمیل و تعمیق کنند و اسرار آنها را بشکافند. بنابراین براساس روایات نمی‌توان از این دیدگاه دفاع کرد. البته روایات دیگری نیز وجود دارد، اما بنای بنده در این جلسه بر اختصار است. فکر می‌کنیم اگر در «مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَ فِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ» دقت شود، مشخص می‌شود که سنت در حال حاضر در اختیار ما وجود دارد؛ چون سنت به آموزش‌های پیامبر بازگشت دارد و کتاب خدا هم که در دسترس ما هست. البته جریان‌های تحریفی به میدان آمدند و حداکثری سعی داشتند تا معنای آیات را تحریف کنند و روایات جعلی وارد کنند، اما همه اینها چاره دارد و تنها باعث سخت شدن کار فقیه می‌شود و نه اینکه باعث انسداد علم شود.

۲/۳. جریان سوم: اعتقاد به نام بودن علم امام و دسترسی به آن در نظر و عدم پرداختن به تمام علم امام در عمل

دیدگاه سومی وجود دارد که می‌گوید علم امام شامل همه امور دنیوی و معنوی است، اما در عمل تنها به چند رشته علمی براساس معارف امام پرداخته‌اند. بنده خاطره‌ای دارم که به نظر برای دانشمندان و طلبه‌ها و دانشجویانی که به تازگی با این مباحثات آشنا شده‌اند، خوب است؛ شاید بیش از یک دهه همیشه هنگامی که در جلسات حوزه علمیه می‌رفتیم، سؤالی مطرح می‌کردیم که آیا دین حداقلی است یا حداکثری؟ شاید ده سال در

محوریت ولایت فقیه، امکان تحقق چنان تمدنی در حد مطلوب و قابل قبول وجود ندارد و تنها نسبت محدودی از آن مقدور و میسر - و البته مهم و تکلیف - است. این ادعا به هیچ وجه نافی وظیفه اصلاحگری در عصر غیبت و تلاش برای به دست گرفتن قدرت سیاسی در صورت امکان برای تحقق احکام و آرمانهای دینی - که مستند به آیات قرآنی، روایات و دلیل عقلی است - و در روزگار کنونی میتواند دستاورد مهمی حتی در سطح منطقه‌ای و جهانی داشته باشد، نیست و بلکه در یکی از بیوست‌های آخر این کتاب به نقد ادعای کسانی خواهیم پرداخت که به استناد روایاتی، از عدم جواز قیام یا تشکیل حکومت در دوران غیبت سخن گفته‌اند؛ اما نقطه محوری بحث این است که امر اصلاح و تلاش برای تحقق آرمانهای دینی در روزگار عدم دسترسی به امام معصوم به ویژه در شرایط سطره تمدن ماتریالیستی و اومانستی مدرن با موانع و تنگناهایی مواجه است که دایره مقدور و ممکن آن را محدود می‌کند و عدم توجه به این محدودیت می‌تواند نتایج زیانباری هم برای دین و هم نظام دینی داشته باشد. ...

عصر حیرت، ص ۱۸

۱۴. ارجاع پژوهشی:

وَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُمَرَ بْنِ يَزِيدَ الصَّقَلِيِّ، عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ حَمَزَةَ، عَنْ أَبَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ: «الْعِلْمُ سَبْعَةٌ وَ عِشْرُونَ حَرْفًا، فَجَمِيعُ مَا جَاءَتْ بِهِ الرُّسُلُ حَرْفَانِ، فَلَمْ يَعْرِفِ النَّاسُ حَتَّى الْيَوْمِ غَيْرَ الْحَرْفَيْنِ، فَإِذَا قَامَ الْقَائِمُ عليه السلام أَخْرَجَ الْخَمْسَةَ وَ الْعِشْرِينَ حَرْفًا فَبَتَّهَا فِي النَّاسِ، وَ صَمَّ إِلَيْهَا الْحَرْفَيْنِ حَتَّى يَبْتَهَا سَبْعَةٌ وَ عِشْرِينَ حَرْفًا»

امام صادق عليه السلام: علم، بیست و هفت حرف است. همه آنچه تا به امروز رسولان الهی آورده‌اند، تنها دو حرف است و مردم بیش از این دو حرف نمی‌دانند. هر گاه قائم - عجل الله تعالی فرجه الشریف - قیام کند، بیست و پنج حرف دیگر را به اضافه آن دو حرف ارائه و در میان مردم اشاعه و آموزش می‌دهد.

مختصر البصائر، ص ۳۲۰

مورد دین حداکثری و دین حداقلی در حوزه‌های علمیه بحث شد و برخی می‌گفتند که کارکرد دین حداقلی است و محدود به همین حوزه‌های عبادی و امور معنوی است. اما ما جزو آن دسته بودیم که دائماً استدلال‌های کلامی می‌کردیم که دین، حداکثری است و می‌توان از آن، در همه حوزه‌ها بهره برد. بعد از یک دهه تقریباً این سؤال برایمان ایجاد شد که ما دائماً اثبات می‌کنیم که دین، حداکثری است، اما این دین حداکثری کجاست؟ مثلاً مقررات فقهی ساختمان چیست؟ کتاب اقتصاد کجاست و چرا تدریس نمی‌شود؟ کتاب‌های مربوط به حوزه امنیت با نگاه دینی کدام است؟ آرام آرام این سؤالات منطقی ایجاد شد! اگر کسی می‌گوید دین حداکثری است، نباید تنها نظری اثبات کند، بلکه واقعاً باید رشته آن را تأسیس کند، کتاب آن را بنویسد، دانشجو و طلبه بگیرد، کلاس‌های درسی برگزار کند و ... به هر حال جریانی در کشور وجود دارد که اینها به صورت نظری و اخباری روایات و آیاتی را می‌خوانند و می‌گویند دین خدا، دین حداکثری است و در همه حوزه‌ها می‌توان از آن استفاده کرد، اما عملاً تنها در یک یا دو رشته کتاب می‌نویسند. با اینکه در مقام نظر اثبات کردند که می‌توان تمام سؤالات را از امام پرسید، اما در مقام عمل به سیره عقلا و بناهای پوزیتیویستی عقلا مبتلا شده‌اند؛ به هر حال در مقام عمل اتفاق خاصی نمی‌افتد و نظام، نظام سازی و سیستم جامعه به دست تفکرات غربی می‌افتد.

۲/۴. جریان چهارم: اعتقاد به نام بودن علم امام و دسترسی به آن در نظر و پرداختن به تمام علوم امام در ذیل

طبقه‌بندی فعلی علوم در عمل

جریان چهارمی در کشور وجود دارد که می‌گوید علم امام علیه السلام و علم دینی شامل همه امور است و واقعاً هم وقتی آراء ایشان بررسی می‌شود، متوجه می‌شوید که ده‌ها رشته علمی را بحث کرده‌اند، اما کارشان یک اشکال دارد و آن عبارت از این است که تصور کرده‌اند که امام علیه السلام باید در چارچوب طبقه بندی بیکنی^{۱۵} وارد مباحثه شوند. طبقه بندی مشهوری در علم وجود دارد که علم را سه دسته می‌کند: علوم پایه، علوم تجربی و علوم انسانی. تمام برادران و خواهرانی که تحصیلات دانشگاهی دارند، در یکی از این طبقات علوم درس می‌خوانند. مثلاً کسی که شیمی خوانده است، در واقع در طبقه علوم پایه درس خوانده است، یا مثلاً کسی که پزشکی خوانده است، در طبقه علوم تجربی درس خوانده است، رشته‌های علوم انسانی هم عبارت است از جامعه‌شناسی، روانشناسی، علوم سیاسی و ... الان رایج است که هرکس می‌خواهد در مورد علم صحبت کند، این طبقه بندی را پذیرفته است. این جریان حوزوی هم یا توجه نداشته است و یا به هر دلیلی، این اشتباه را مرتکب شده است؛ وقتی می‌خواهد بگوید که امام علیه السلام در مورد همه چیز صحبت کرده است، می‌گوید ریاضی اسلامی، فیزیک اسلامی، شیمی اسلامی، جامعه‌شناسی اسلامی، روانشناسی اسلامی و ... داریم! یعنی سرفصل‌های طبقه بندی بیکنی از

۱۵. ارجاع پرورشی:

human knowledge and human power meet in one: for where the cause is not known the effect cannot be produced. nature to be commanded must be obeyed: and that which in contemplation is as the cause is in operation as the rule.

علم انسان با تصرف او در طبیعت، با یکدیگر مترادفند؛ زیرا وقتی علت شناخته شده نیست اثری ایجاد نمی‌شود. برای حکومت کردن بر طبیعت باید از آن اطاعت نمود؛ و آنچه در عالم تفکر، علت است؛ در عالم عمل نیز یک قاعده است.

علم را اصل قرار داده است و بعد سعی کرده است از آیات و روایات، متناسب با این سرفصل‌های پوزیتویستی رشته و نظریه فقهی و دینی استنباط کند. ما سؤالی از جریان چهارم پرسیده‌ایم: آیا احتمال نمی‌دهید که امام طبقه بندی جدیدی از علم داشته باشد؟ درست است که امام علیه السلام در مورد همه اشیا بحث کرده‌اند، اما لزوماً طبقه بندی آنها، طبقه بندی بیکنی نیست. امام طبقه بندی دیگری معرفی کرده است.

۲/۵. جریان پنجم: اعتقاد به تام بودن علم امام و دسترسی به آن در نظر و پرداختن به تمام علوم امام در ذیل طبقه‌بندی فقهی علوم در عمل

پس جریان پنجمی متولد می‌شود که نظراً معتقد است «مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَفِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ» و عملاً هم سعی دارد تا طبقه بندی علم امام علیه السلام را استنباط کند. اگر خدای متعال توفیق دهد، ما در مدرسه هدایت^{۱۶} خود را جزو دسته پنجم میدانیم که بنده هفته قبل از همه شما دعوت کردم تا آرام آرام کتاب‌های مدرسه ما را بخوانید و در کلاس‌ها شرکت کنید. این مدرسه قائل است که «مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَفِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ» اما طبقه بندی‌ای که از علم ارائه می‌دهد، طبقه بندی متفاوتی است.

۳. جداول «تسخیر»، «تسبیح» و «تنظیم»؛ اصلی‌ترین عناوین طبقه‌بندی فقهی علوم

بنده امروز در تکمیل مباحثات هفته گذشته می‌خواهم قدری طبقه بندی فقهی علم را که مقابل طبقه بندی بیکنی از علم است، محضرتان توضیح دهم. در واقع می‌خواهم توضیح دهم که در مدرسه هدایت چه دروسی درس داده می‌شود؟ اولاً در مدرسه هدایت، چهار جدول اصلی مباحثات داریم:

۳/۱. بحث از خاصیت اشیا و نحوه تصرف در آنها؛ محتوای جدول تسخیر

یکی جدول تسخیر است که در جدول تسخیر راجع به خاصیت اشیا بحث می‌کنیم. بنده نمی‌خواهم الان این را توضیح دهم و تنها تقاضا دارم که اگر بعداً جدول تسخیر را بحث کردیم، آرای آن را ببینید. این جدول، مقابل جدول مندلیف است؛ جدول مندلیف براساس عدد اتمی عناصر عالم و واکنش‌ها را توصیف می‌کند.^{۱۷} عدد اتمی هم تعداد پروتون‌های هسته است. جدول مندلیف براساس مدلی وارد بحث شده است و اصطلاحاً عنصرپایه عالم را توضیح داده است. ما هم در جدول تسخیر -در نقد مندلیف که اشکالات آن را بعداً مطرح خواهم کرد- جدول تسخیر را نوشته‌ایم. اگر کسی جدول تسخیر را بخواند، خاصیت اشیا عالم را به صورت ترکیب‌پایه فهم می‌کند. فعلاً هم اشیا عالم را به هشت دسته طبقه بندی کرده‌ایم که می‌توان بعداً در مورد آن گفتگو کرد. مثلاً دسته اول مباحثات ما، کوه‌ها، چشمه‌ها و دریاها هستند؛ در حال حاضر در علوم پوزیتویستی رشته معدن وجود دارد و در مورد کوه‌ها از حیث معدن و ... بحث می‌شود، در مورد چشمه‌ها و دریاها بحث می‌شود. بخش اول جدول

۱۶. مدرسه هدایت، نام یکی از نظریات الگوی پیشرفت اسلامی است که در آن به تبیین مدرسه علمیه مطلوب از نگاه آیات و روایات می‌پردازد.

۱۷. ارجاع پرورشی:

Periodic table, in full periodic table of the elements, in chemistry, the organized array of all the chemical elements in order of increasing atomic number

در شیمی، جدول تناوبی، یا به صورت کامل جدول تناوبی عناصر، آرایشی سازمان یافته از همه عناصر شیمیایی به ترتیب افزایش عدد اتمی است. آدرس مطلب از سایت دانش نامه بریتانیکا: b2n.ir/527834

تسخیر این است که راجع به کوه و دریا و چشمه به وسیله روایات فقهی بحث می‌کنیم. بخش دوم موجودات و اشیائی که در جدول تسخیر بحث می‌کنیم، ستارگان، ماه، خورشید و... است؛ در حال حاضر به صورت اختصاصی، «ناسا»^{۱۸} اینها را توصیف می‌کند. حالا بحث‌های جدی‌ای وجود دارد که آیا توصیف‌های ناسا درست است یا باید توصیف‌های دیگری را مطرح کرد؟ بنده تقیه می‌کنم و الان وارد بعضی از بحث‌ها نمی‌شوم، می‌ترسم شما بنده را تحمل نکنید! ولی به هر حال دسته مباحثاتی داریم که در مورد نجوم، ماه و خورشید بحث می‌کنیم تا معلوم شود خدای متعال اینها را از چه حیث برای ما تسخیر کرده است. یا مثلاً در مورد ادویه، چوب‌ها، میوه‌ها و... بحث می‌کنیم، در مورد اجنه، ملائکه و انسان‌ها هم بحث می‌کنیم تا مشخص شود حیث تسخیر اینها چیست. این جدول، یک جدول تفصیلی است که بنده دعوت می‌کنم آن را بررسی کنید. به نظرمان در عمل، کارآمدی بیشتری نسبت به جدول مندلیف برای تصرف در طبیعت و عالم دارد.

۳/۲. شرح «تسبیحات»، «استغفار»، «صلوات» و «توسل و شفاعت»: محتوای جدول تسبیح

جدول دوم مباحثات، جدول تسبیح است. در آن چهار مسئله را به نحو تفصیلی توضیح داده‌ایم؛ مسئله تسبیحات، مسئله استغفار، مسئله صلوات و مسئله توسل و شفاعت. این چهار دسته مفهوم که به آنها دعا می‌گوییم، مفاهیم اصلی انبیاء برای نظام سازی و اداره عالم هستند. در حال حاضر به نحو اجمال، اینها معلوم هستند، مثلاً گفته می‌شود که اساس تسبیحات، تسبیحات اربعه است^{۱۹} و اساس تسبیحات اربعه هم تسبیح سوم

۱۸. اداره کل ملی هوانوردی و فضا سازمانی مستقل در قوه مجریه حکومت فدرال ایالات متحده آمریکا است که مسئولیت برنامه‌ریزی در حوزه‌های برنامه فضایی کشوری و تحقیقات مکانیک پرواز و هوافضا را بر عهده دارد.

۱۹. ارجاع پژوهشی:

برای نمونه: مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيْسَى عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مَالِكِ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ ضُرَيْسِ الْكِنَاسِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ: مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِرَجُلٍ يَغْرُسُ غَرْسًا فِي حَائِطٍ لَهُ فَوَقَفَ لَهُ وَقَالَ أَلَا أَدُلُّكَ عَلَى غَرْسٍ أُثْبِتَ أَضْلًا وَأَسْرَعَ إِنْبَاعًا وَأَطْيَبَ ثَمَرًا وَأَبْقَى قَالَ بَلَى فَدَلَّنِي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ إِذَا أَضْبَحْتَ وَأَمْسَيْتَ فَقُلْ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ فَإِنَّ لَكَ إِنْ فُتِنْتَ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ عَشْرَ شَجَرَاتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ أَنْوَاعِ الْفَاكِهَةِ وَهِنَّ مِنَ الْبَاقِيَاتِ الصَّالِحَاتِ قَالَ فَقَالَ الرَّجُلُ فَإِنِّي أَشْهَدُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَّ حَائِطِي هَذَا صَدَقَةٌ مَقْبُوضَةٌ عَلَى فَقْرَاءِ الْمُسْلِمِينَ أَهْلِ الصَّدَقَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ آيَاتٍ مِنَ الْقُرْآنِ - فَأَمَّا مَنْ أُعْطِيَ وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى.

حضرت باقر عليه السلام فرمود: رسول خدا ﷺ بمردی گذر کرد که در باغش درخت میکاشت پس آن حضرت ﷺ نزدش ایستاد و فرمود: تو را راهنمایی نکنم بر کشت درختی که ریشه‌اش پا برجاست و میوه‌هایش زودتر و بهتر و پابنده‌تر باشد؟ عرض کرد: چرا مرا راهنمایی فرما ای رسول خدا، فرمود: چون بامداد کنی و شام کنی بگو: «سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اكبر» زیرا اگر آن را بگویی بشماره هر تسبیحه‌ای (یعنی هر يك مرتبه) ده درخت در بهشت داری (که هر درختی از آنها یکنوع) از انواع میوه‌ها (میدهد) و آنها از کارهای شایسته و پابنده است. امام محمد باقر عليه السلام فرمود: پس آن مرد گفت: پس من شما را گواه گرفتم که این باغ من صدقه قبض شده و وقف است بر فقرای از مسلمانان که مستحق صدقه باشند، پس خدای عز و جل آیتی از قرآن را نازل کرد: «پس اما آنکه بخشید و پرهیزکاری کرد، و تصدق به نکوکاری کرد، زود است که راهنمایش بسوی گشایش شویم» (سوره لیل آیه‌های ۵-۶-۷).

الکافی، ج ۲، ص ۵۰۶

وَ قَدْ رُوِيَ أَنَّهُ إِنَّمَا سُمِّيَتْ كَعْبَةً لِأَنَّهَا مُرَبَّعَةٌ وَ صَارَتْ مُرَبَّعَةً لِأَنَّهَا بِحِذَاءِ الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ وَ هُوَ مُرَبَّعٌ وَ صَارَ الْبَيْتُ الْمَعْمُورُ مُرَبَّعًا لِأَنَّهُ بِحِذَاءِ الْعَرْشِ وَ هُوَ مُرَبَّعٌ وَ صَارَ الْعَرْشُ مُرَبَّعًا لِأَنَّ الْكَلِمَاتِ الَّتِي بُنِيَ عَلَيْهَا الْإِسْلَامُ أَرْبَعٌ وَ هِيَ - سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ.

لا اله الا الله - است، هیچ تسبیحی بالاتر از «لا اله الا الله» نیست.^{۲۰} در جدول تسبیح اینها را تفصیلی توضیح داده‌ایم که مثلاً تسبیح اول یعنی چه؟ چرا باید دائماً «سبحان الله» گفت؟ الان وقتی آقایان علما نماز را آموزش می‌دهند یا وقتی سر منبر برخی ادعیه را بیان می‌کنند، دائماً با کلمه سبحان الله در آیات و روایات مواجه هستند؛ «سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»^{۲۱}، «وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ»^{۲۲} و ... کلمه تسبیح خیلی پرتکرار است، اما در آنها کمتر دقت شده است و تنها به لحاظ لغت عربی، تسبیح را معنا می‌کنند که یعنی خدا منزه از عیب است، اما این عبارت دیگر تشریح تفصیلی ندارد. دلایل منزّه بودن خدا را در جدول تسبیح بحث کرده‌ایم و هکذا معنای «حمد»، معنای «لا اله الا الله» و معنای «الله اکبر» را شکافته‌ایم که در روایت گفته شده است «اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ» یا «اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ أَنْ يُوصَفَ»^{۲۳} کدام معنا درست است؟ استغفار و صلوات را هم بحث کرده‌ایم. در حال حاضر همه صلوات می‌فرستیم و صلوات یک ذکر شایع و رایج در بین شیعیان است، اما کمتر در مورد آن توضیح داده می‌شود.

و روایت شده است که کعبه را از آنرو به این نام خوانده‌اند که شکل آن مرتب است، و کعبه از آنرو مرتب شده است که محاذی بیت المعمور است، و آن بیت مرتب است، و آن بدین سبب مرتب شده است که محاذی عرش است، و عرش مرتب است، و آن بدین جهت مرتب شده است که آن کلمات که اسلام روی آن بنا شده چهار است، و آن چهار کلمه عبارتست از: سبحان الله، و الحمد لله، و لا اله الا الله، و الله اکبر.

من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۱۹۱

۲۰. ارجاع پژوهشی:

برای نمونه: ابی ره قَالَ حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو عَمْرٍو الْعَجَلِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَنَانَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْعَلَاءِ الْخَفَّافُ قَالَ حَدَّثَنَا عَطِيَّةُ الْعَوْفِيُّ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مَا قُلْتُ وَلَا قَالَ الْقَائِلُونَ قَبْلِي مِثْلَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. ابو سعيد خدری از رسول اکرم ﷺ روایت کرده است که: نه من و نه آن کسانی که پیش از من بوده‌اند، ذکری همانند لا اله الا الله بر زبان نرانده‌ایم.

ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص ۴

۲۱. ارجاع پژوهشی:

سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ / صف، ۱
آنچه در آسمان ها و آنچه در زمین است، خدا را [به پاک بودن از هر عیب و نقصی] می ستایند، و او توانای شکست ناپذیر و حکیم است. [ترجمه انصاریان]

۲۲. ارجاع پژوهشی:

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا / اسراء، ۴۴
آسمان های هفتگانه و زمین و هر کس که در آنهاست، او را تسبیح می گویند، و هیچ چیزی نیست مگر اینکه همراه با ستایش، تسبیح او می گوید، ولی شما تسبیح آنها را نمی فهمید، یقیناً او بردبار و بسیار آمرزنده است. [ترجمه انصاریان]

۲۳. ارجاع پژوهشی:

و رَوَاهُ مُحَمَّدُ بْنُ يُحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ مَرْوَانَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ جَمْعٍ بَنِ عُمَيْرٍ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﷺ أَيُّ شَيْءٍ اللَّهُ أَكْبَرُ فَقُلْتُ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ فَقَالَ وَكَانَ ثُمَّ شَيْءٌ فَيَكُونُ أَكْبَرَ مِنْهُ فَقُلْتُ وَ مَا هُوَ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ مِنْ أَنْ يُوصَفَ.
جمیع گوید: امام صادق ﷺ از من پرسید: معنی الله اکبر چیست؟ عرض کردم خدا بزرگتر از همه چیز است، فرمود: مگر آنجا چیزی بود که خدا بزرگتر از آن باشد، عرض کردم: پس چیست؟ فرمود: خدا بزرگتر از آنست که وصف شود.

الکافی، ج ۱، ص ۱۱۸

۳/۳. نه دسته علم به غرض نظام‌سازی؛ محتوای جدول تنظیم

و اما آن چیزی که امروز می‌خواهم تنها به آن اشاره کنم، جدول نظام‌سازی یا تنظیم است. همانگونه که بنده در نشست طبقه‌بندی فقهی علم در محل خبرگزاری حوزه علمیه قم توضیح دادم^{۲۴}، در جدول تنظیم، نه دسته علم هست. آن نه دسته علم - که همان علوم اصلی‌ای هستند که در مدرسه هدایت تدریس می‌شود - عبارت است از:

علوم مربوط به امامت؛ این دسته اول علم و به تعبیری علوم پایه است. مهم‌ترین چیزی که بر سرنوشت تمام انسان‌ها تأثیر دارد، الگویی است که انسان‌ها برای خود انتخاب می‌کنند. اصطلاحاً همه انسان‌ها دارای الگو و امام هستند.^{۲۵} اگر شما شخصیت خودتان را بررسی کنید، متوجه می‌شوید که از انسان‌های برتری تقلید کرده و تأثیر پذیرفته‌اید؛ پس انسان بدون الگو و امام وجود ندارد، لذا در روایات خیلی در مورد معرفة الإمام بحث شده است تا جلوی انتخاب الگوی غلط گرفته شود.^{۲۶} اگر کسی، شخصیتی که دارای عیب است - مثلاً یکی از صحابه - را به عنوان امام خود انتخاب کند، در تمام عوالم اثر سوء این الگوگیری و تبعیت را خواهد دید. بنابراین در اسلام خیلی در مورد امام، به عنوان علم پایه، بحث شده است. این رشته اول علمی ماست، البته فهرست علوم مرتبط با امامت یا همان معرفة الإمام با فهرست مکتب تفکیک^{۲۷} و اخباری‌های شیعه بسیار متفاوت است.

۲۴. ارجاع پژوهشی:

اشاره به برگزاری نشست تخصصی معرفی طبقه‌بندی فقهی علوم (۱۹ شهریور ۱۳۹۹) در خبرگزاری حوزه علمیه قم. برای ملاحظه صوت این جلسه ر.ک: eitaa.com/olgou4/2586 و برای مشاهده پیشخوان این نظریه ر.ک پیشخوان طبقه‌بندی فقهی علوم (۲۱/۶/۱)

۲۵. ارجاع پژوهشی:

يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ اُنْسٍ بِاِمامِهِمْ فَمَنْ اُوتِيَ كِتَابَهُ يَمِينًا فَاُولَئِكَ يَفْرَهُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يَظْلَمُونَ فَتِيلًا / اسراء، ۷۱ [یاد کن] روزی را که هر گروهی از مردم را با پیشوایشان می‌خوانیم؛ پس کسانی که نامه اعمالشان را به دست راستشان دهند، پس آنان نامه خود را [با شادی و خوشحالی] می‌خوانند و به اندازه رشته میان هسته خرما مورد ستم قرار نمی‌گیرند. [ترجمه انصاریان]

۲۶. ارجاع پژوهشی:

برای نمونه: عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى عَنْ يُونُسَ عَنْ أَبِي يُونُسَ بْنِ الْحُرِّ عَنْ أَبِي بصيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ مَنْ يُؤْتِ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا فَقَالَ طَاعَةَ اللَّهِ وَ مَعْرِفَةَ الْإِمَامِ.

امام صادق علیه السلام راجع بقول خدای عز و جل (سوره ۲۷۳) «بهر که حکمت دادند خیر بسیاری دادند» فرمود: مراد بحکمت اطاعت خدا و معرفت امام است.

الکافی، ج ۱، ص ۱۸۵

۲۷. ارجاع پژوهشی:

مکتب تفکیک دارای نگاه‌های متفاوتی است که یکی از متعادل‌ترین نظرات در این بین متعلق به استاد محمدرضا حکیمی است که معتقد به این اصول است:

۱. جدایی فلسفه، عرفان و دین ۲. برتری و اصالت شناخت دینی ۳. استناد شناخت دینی به قرآن و حدیث ۴. اتکا به ظاهر آیات و روایات ۵. رد هرگونه تأویل ۶. پرهیز از فهم فلسفی یا عرفانی دین ۷. خودکفایی معرفتی دین ۸. تفکیک در تفسیر دین نسبت به فلسفه و عرفان ۹. اتکای عقل به وحی ۱۰. در اختلاف میان دین و عقل، دین مقدم است.

عقل خود بنیاد دینی، استاد محمدرضا حکیمی

برای آشنایی بیشتر با این مکتب و نظرات استاد حکیمی می‌توان علاوه بر مقاله بالا به کتاب «مکتب تفکیک» نوشته وی رجوع کرد.

خود امام شناسی که عرض می‌کنم علم پایه فقهی ماست، هفت-هشت رشته علمی است؛ مثلاً در مورد جامعه شناسی، ذیل معرفه الإمام بحث می‌کنیم، چون جامعه سازی کار امام است. امام با معادلات کارل مارکس^{۲۸} یا جامعه شناسان کلاسیک^{۲۹}، جامعه سازی نمی‌کند، بلکه امام خودش یک مدل برای جامعه سازی و ایجاد نظم دارد. لذا در رشته جامعه شناسی که زیر مجموعه علوم امامت است، نحوه جامعه سازی امام را بحث می‌کنیم.

وظیفه امام امنیت است، پس در امام شناسی، علوم امنیتی را هم بحث می‌کنیم. بنده هم از همینجا دعوت می‌کنم تا دو تشکیلات اصلی اطلاعاتی و امنیتی کشورمان - که مردمان زحمت کشی هستند - به «نظریه امنیتی سلم» و الگوهای امنیتی که در فقه الإمام بحث کرده‌ایم توجه بیشتری کنند.

[رشته علمی دیگر] هسته‌های توازن است که به اصطلاح امروزی گفته می‌شود بودجه ریزی. یکی از کارکردهای امام علیه السلام توزیع بیت المال است. وقتی پیامبر و امیرالمؤمنین علیهما السلام حکومت می‌کردند، توزیع بیت المال انجام می‌دادند و بودجه ریزی داشتند. اما الان چهل سال بعد از انقلاب اسلامی، بودجه ریزی کشور توسط سازمان پوزیتیویستی برنامه و بودجه^{۳۰} انجام می‌شود و طوری بودجه ریزی صورت می‌گیرد که فقیرها فقیرتر و

۲۸. ارجاع پرورشی:

Karl Marx, in full Karl Heinrich Marx, (born May 5, 1818, Trier, Rhine province, Prussia [Germany]—died March 14, 1883, London, England), revolutionary, sociologist, historian, and economist. He published (with Friedrich Engels) Manifest der Kommunistischen Partei (1848), commonly known as The Communist Manifesto, the most celebrated pamphlet in the history of the socialist movement. He also was the author of the movement's most important book, Das Kapital. These writings and others by Marx and Engels form the basis of the body of thought and belief known as Marxism.

کارل مارکس، به طور کامل کارل هاینریش مارکس، (متولد ۵ مه ۱۸۱۸، تریر، استان راین، پروس [آلمان] - درگذشت ۱۴ مارس ۱۸۸۳، لندن، انگلیس)، انقلاب آور، جامعه شناس، مورخ و اقتصاددان بود. وی (همراه با فردریش انگلس) مانیفست der Kommunistischen Partei (1848) معروف به مانیفست کمونیست، مشهورترین جزوه در تاریخ جنبش سوسیالیست را منتشر کرد. او همچنین نویسنده مهمترین کتاب جنبش، Das Kapital بود. این نوشته ها و سایر نوشته های مارکس و انگلس اساس اندیشه و اعتقادی است که به مارکسیسم معروف است.

آدرس مطلب از دانش نامه رسمی بریتانیکا: b2n.ir/308690

۲۹. ارجاع پرورشی:

Classical sociology is the systematic study of human society and social life in its earliest period that led to its establishment as a scientific discipline .

جامعه شناسی کلاسیک مطالعه سیستماتیک جامعه بشری و زندگی اجتماعی در نخستین دوره آن است که منجر به تأسیس آن به عنوان یک رشته علمی شد.

آدرس مطلب از مقاله ای با نام «Classical Sociology»، نوشته «William C. Cockerham»، از انتشارات Wiley و منتشر شده در سال ۲۰۱۳ آدرس مطلب از کتابخانه Wiley: b2n.ir/542785

۳۰. ارجاع پردازشی:

شورای عالی اداری در یکصد و هفتاد و ششمین جلسه مورخ ۲ / ۵ / ۱۳۹۵ با توجه به اختیارات اصل ۱۲۶ قانون اساسی، به منظور سازماندهی و انسجام بخشی به مأموریت‌ها و وظایف مربوط به حوزه‌های امور اداری و استخدامی و برنامه و بودجه تصویب نمود: وظایف رییس جمهور در امور برنامه و بودجه، در قالب سازمان برنامه و بودجه کشور توسط «معاون رییس جمهور و رییس سازمان برنامه و بودجه کشور» اداره گردد. بر همین

پولدارها پولدارتر می‌شوند. باید به این نوع بودجه ریزی خاتمه داده شود. توزیع بیت المال در دوران غیبت باید به دست فقیه باشد. مدل بودجه ریزی توسط امام را ذیل بحث هسته‌های توازن مطرح می‌کنیم.

[رشته علمی دیگر] پیشگیری ساختاری از بیماری است. وظیفه امام عَلَيْهِ السَّلَامُ توسعه سلامت در جامعه است. همه شنیده‌اید که وقتی پیامبر حکومت می‌کردند، اطباء بیکار بودند^{۳۱}، اما در حال حاضر در جامعه مدرن و پوزیتیویستی امروزی، اطباء بیشترین درآمد را دارند. یکی از شغل‌های پردرآمد در کشور ما، طبابت است؛ چرا وضعیت اینگونه شده است؟! چرا وقتی پیامبر مدیریت می‌کردند، اطباء بیکار می‌شدند، اما وقتی سازمان بهداشت جهانی حکومت می‌کند، [اطباء پردرآمد می‌شوند]؟! اگر مشاغل پردرآمد طبقه بندی شوند، طبابت یکی از پردرآمدترین شغل‌هاست.^{۳۲} معلوم می‌شود که جایی عیب هست. ما در مسئله امام شناسی، نظریه پیشگیری ساختاری از بیماری را مطرح کرده‌ایم که روش‌های امام عَلَيْهِ السَّلَامُ برای توسعه سلامت در آن بحث شده است. بنده چون سواد کمی دارم و خیلی خوب روایات را نمی‌فهمم، در این نظریه حدود صدجلسه بحث دارم! اگر کسی روایات را بیشتر بفهمد، ممکن است بتواند براساس روایات، هزار جلسه نحوه پیشگیری از بیماری را بحث کند! به هر حال فکر می‌کنم می‌توان با همین صد جلسه هم سازمان بهداشت جهانی را به چالش کشید. بنده خیلی

اساس، سازمان برنامه و بودجه کشور تشکیل شد و هم‌اکنون ریاست سازمان برعهده دکتر محمدباقر نوبخت می‌باشد. این سازمان مستقیماً زیر نظر ریاست جمهور انجام وظیفه می‌کند.

آدرس مطلب از پایگاه رسمی سازمان برنامه و بودجه: mporg.ir/about

۳۱. ارجاع پژوهشی:

در کتاب مکاتیب الرسول پاسخ نامه پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به حاکم مصر (مقوقس) چنین نقل شده است: ثم دعا كاتبه الذي يكتب له بالعربية فكتب إلى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "بسم الله الرحمن الرحيم (لمحمد بن عبدالله من الموقوس عظيم القبط سلام عليك، أما بعد فقد قرأت كتابك، وفهمت ما ذكرت فيه وما تدعو إليه، وقد علمت أن نبياً قد بقي، وكنث أظن أنه يخرج بالشام، وقد أكرمت رسولك، وبعثت إليك بجارتين لهما مكان في القبط عظيم، و كسوة و قد أهديت بعلة لتركبها والسلام عليك) ... أرسل الملك إلى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هدايا كثيرة ذكرها المحدثون والمؤرخون، ونحن نذكرها إجمالاً: ... وقال بعض: إنه أرسل مع الهدايا طبيبا يدوي مرض المسلمين فقال له النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "ارجع إلى أهلك، فإننا قوم لا نأكل حتى نجوع، وإذا أكلنا لا نشبع".

(نامه ای است به سوی محمد بن عبدالله از مقوقس، بزرگ قبطی ها. درود بر تو! همانا من نامه تو را خواندم و آن چه را که در آن ذکر نموده بودی و چیزی را که به سوی آن می‌خوانی، همه را فهمیدم، همانا من می‌دانستم که پیامبری باقی مانده (که باید مبعوث شود) ولی من گمان می‌کردم که او از سرزمین شام خارج می‌شود، به تحقیق رسول تو را گرامی داشتم و دو کنیزی که در میان قبطی‌ها موقعیت بزرگی را دارا هستند برای تو فرستادم، لباس برای شما و مرکبی که آن را سوار شوید اهداء نمودم، درود و سلام بر تو باد. ... حاکم هدایای زیادی برای پیامبر فرستاد که محدثان و مورخان آنها را ذکر کرده‌اند و ما نیز آنها را اجمالاً ذکر می‌کنیم: ... و برخی گفته‌اند: که او همراه با هدایا پزشکی فرستاد تا بیماری‌های مسلمانان را دوا کند، اما پیامبر به او گفت: به پیش خانواده‌ات برگرد که همانا ما قومی هستیم که نمی‌خوریم تا گرسنه شویم و هنگامی که می‌خوریم سیر نمی‌شویم (قبل از سیری دست برمی‌داریم).

مکاتیب الرسول صلی الله علیه و آله و سلم، ج ۲، صص ۴۲۳-۴۲۶

۳۲. ارجاع پردازشی:

به گزارش خبرگزاری دانشجو، رئیس مرکز آمار در آبان ماه ۹۶ بیان کرد: «براساس گزارش‌های منتشر شده، جراحان پلاستیک، فوتبالیست‌ها و دندانپزشک‌ها در صدر مشاغل پردرآمد قرار دارند و توانسته‌اند به ترتیب جایگاه اول تا سوم را به خود اختصاص دهند.»

آدرس مطلب از خبرگزاری دانشجو: snn.ir/002niR

حرف در مورد WHO دارم، اگر فرصت شود جنایاتی را که WHO در دنیا ایجاد می‌کند، دانه به دانه مستنداً بحث می‌کنم. از شما تقاضا می‌کنم تا حساس باشید که یکی از خطرناک‌ترین سازمان‌های بین‌المللی، سازمان بهداشت جهانی است. البته بنده حساب آقای دکتر نمکی، دوستان وزارت بهداشت و دوستان مؤمن پزشک را از اینها جدا میدانم؛ ایشان مؤمن هستند و می‌توان برای آنها روایات کتاب «محاسن» و «کافی» را بخوانیم تا قدری آگاه شوند، اما حساب آنها [سازمان بهداشت جهانی] فرق می‌کند! آن‌ها بهداشت و درمان را ابزار سلطه و کنترل جمعیت می‌دانند!

وظیفه دیگر امام، محرومیت زدایی است. وقتی در مورد مقام امام علیه السلام صحبت می‌شود، مشخص می‌شود که امام محرومیت زدایی می‌کند و فقرا را به حال خود رها نمی‌کند. حال سؤال این است که محرومیت زدایی امام چگونه است؟ آیا براساس نظریه فراتسهیل گری^{۳۳} است؟ آیا براساس نظریه توانمندسازی و کاهش فقر^{۳۴} UNDP^{۳۵} است؟ یا خود امام علیه السلام مدلی برای محرومیت زدایی دارد؟ ذیل نظریه تَعْرِفُ^{۳۶}، محرومیت زدایی امام را بحث کرده‌ایم.

به زیارت امام هم باید رفت و در زیارت امام علیه السلام نصرت آموزش داده می‌شود، اما در حال حاضر که مردمان ما به زیارت می‌روند، کمتر به نصرت امام می‌اندیشند. مدل فعلی زیارت در جمهوری اسلامی و عتبات مقدسه عراق بر مبنای محبت است؛ یعنی مراحل ابتدائی زیارت. این کار مقدس است، اما فهم زیارت، باید از محبت به نصرت ارتقا یابد. لذا زیارت امام علیه السلام یکی از بحث‌هایی است که در طبقه بندی فقهی علم از آن بحث کرده‌ایم.

۳۳. ارجاع پرورشی:

نظریه سازمان جایکا (آژانس همکاری‌های بین‌المللی ژاپن) برای ایجاد توسعه پایدار و محرومیت زدایی است. برای مطالعه بیشتر این نظریه، می‌توانید به کتاب آن رجوع کنید:
فراتسهیلگری: سازوکاری برای توسعه پایدار (نگرش، فلسفه، فنون)، مترجم: حجت‌اله شرافت‌دارگانی.

۳۴. ارجاع پرورشی:

نظریه «توانمندسازی و کاهش فقر»، نظریه بانک جهانی (یکی از زیرمجموعه‌های سازمان ملل) برای محرومیت زدایی است. برای مطالعه بیشتر این نظریه، می‌توانید به کتاب آن رجوع کنید:

کتاب توانمندسازی و کاهش فقر (کتاب مرجع) بانک جهانی؛ مترجمان: فرزاد پوراصغر سنگاچین، جواد رضانی [ترجمه و ویراستاری و انتشار با تأمین مالی پروژه مشترک دولت جمهوری اسلامی ایران (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی) با برنامه توسعه ملل متحد]
۳۵. UNDP (مخفف «United Nations Development Programme») به معنای «برنامه توسعه ملل متحد» یکی از زیرمجموعه‌های سازمان ملل است که به اجرای برنامه‌های توسعه در کشورها کمک می‌کند. یکی از برنامه‌های آنان کاهش فقر است.

۳۶. ارجاع پژوهشی:

نظریه حوزه محرومیت زدایی نقشه‌الگوی پیشرفت اسلامی؛ یکی از ویژگی‌های این نظریه، نظام مقایسه میان محرومیت زدایی از نگاه اسلام با نظریات توانمندسازی (نظریه بانک جهانی) و فراتسهیل گری (نظریه سازمان ژاپنی جایکا) است.
برای مشاهده توضیحات تفصیلی‌تر به پیشخوان نظریه تعرف (پیشخوان‌های شماره ۹ و ۱۶) و دوره بحثی تعرف (دوره بحث شده در قرارگاه تعرف) رجوع کنید.

دیگر دارد واضح می‌شود که بحث‌ها کاربردی است. اگر یک دوره امام‌شناسی را بحث کنیم، دیگر بودجه ریزی کشور اینگونه نخواهد بود که محرومین کمترین استفاده را از بودجه و بیت‌المال کشور ببرند و صاحبان کارخانه‌ها وام‌های میلیاردی بگیرند و حتی پس هم ندهند! و گفته شود که از اینها پس نگیرید چون اینها دارند شغل ایجاد می‌کنند و متغیر امنیت ملی کشور هستند! خیر می‌توان به گونه دیگری بیت‌المال را توزیع کرد و فقر را در جامعه ریشه کن کرد. این‌ها بحث‌هایی است که پشتوانه علمی آنها را آماده کرده‌ایم، اگر می‌بینید گفتگوی جدی‌ای را در کشور شروع کرده‌ایم، اینگونه نیست که تمام اینها در یک الی دو سال آماده شده باشد! نزدیک به سه دهه هست که مشغولیت مبارکی در آیات و روایات بوده است که حالا اینگونه دارد خروجی می‌دهد.

الان بنده تنها به علوم پایه‌مان اشاره کردم. چون زمان جلسه کم است، نمی‌رسم تا همه را مطرح کنم، اما بدانید که غیر از علوم مرتبط با امام، علوم مرتبط با فقه التزکیه هم داریم که رشته علمی‌ای است. علوم مرتبط با فقه العلم هم داریم. علوم مرتبط با فقه المکاسب هم داریم؛ آقایان دائماً می‌گویند که اسلام نظام اقتصادی ندارد! بله اگر کسی مقداری در روایات کمتر غور کند، می‌گوید اسلام اقتصاد ندارد. ما در فقه المکاسب مفصلاً راجع به طبقه بندی مشاغل در مقابل سازمان بین‌المللی کار^{۳۷} حرف زده‌ایم و کتاب‌های آن موجود است^{۳۸} و این شاء الله در آینده هم بیشتر بحث خواهیم کرد. علوم مرتبط با فقه العبرة، علوم مرتبط با فقه النظم، علوم مرتبط با فقه الفرقان، علوم مرتبط با فقه البیان و در نهایت علوم مرتبط با فقه نفی سبیل، در مجموع همه اینها، نه دسته علم هستند که می‌توان براساس آن‌ها مشکلات جامعه را حل کرد. این نه دسته علم، مجموعاً صد رشته علمی است که در حال حاضر حدود سی مورد از آنان را در حوزه علمی قم راه اندازی کرده‌ایم؛ یعنی آن چالشی که یکی - دو دهه پیش بود که می‌گفتیم «مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَفِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ» اما نمی‌توانستیم روی زمین آن را نشان دهیم، حالا الحمدلله داریم روی زمین به نمایش می‌گذاریم. مدارس آینده شیعه - به فضل الهی - مدارس نیستند که بگویند «ثلاثة ليس لها نهاية رسائل و مكاسب و كفاية»^{۳۹}! بلکه مدارس هستند که می‌توانند پاسخ حداکثری در ظرفیت فقاهت به سؤالات شیعه بدهند و این شاء الله با سرعت بیشتری به سمت ظهور حرکت می‌کنند.

پس این توضیح تکمیلی در مورد بحث هفته گذشته بود. بنده هفته گذشته عرض کرده بودم که معتقدیم به اینکه باید همه سؤال‌ها را از امام پیرسیم، حال آرام آرام دارند مدارس در آینده - این شاء الله و بفضل تبارک و تعالی و بحوله و قوته - به وجود می‌آیند که این مسئله را در زمین نشان می‌دهند. در این صورت است که می‌توان به غرب‌گراها گفت ماساچوست، کمبریج، استنفورد و... نروند و سری به حوزه علمی قم بزنند و قدری با روایات آشنا شوند. این اصل بحث بنده بود.

۳۷. ILO سازمان بین‌المللی کار و یکی از زیرمجموعه‌های سازمان ملل.

۳۸. ارجاع پژوهشی:

برای مشاهده بیشتر در باب مکاسب، به دوره «فقه المکاسب» (سی و هفتمین دوره از دانشنامه الگوی پیشرفت اسلامی) رجوع کنید.
۳۹. عبارتی مشهور در حوزه که معنای آن این است که «سه [کتاب] آنها ندارد کفایه، رسائل و مکاسب» این سه کتاب، مشهورترین کتب حوزوی در فقه و اصول هستند.

پس جریان پنجم قائل به این است که می‌توان همه سؤال‌ها را از امام پرسید و حدود صد رشته علمی را هم در آینده کاری خود راه اندازی خواهد کرد و سی رشته علمی از آنها هم همین الان قابلیت تدریس دارد که در مورد آنها داریم در سراسر کشور بحث می‌کنیم.

۴. تدوین اولین برنامه پیشرفت؛ نمونه‌ای از استفاده از طبقه‌بندی فقهی علوم برای پاسخ‌گویی به نیازهای نظام برنامه ریزی کشور

بنده در این جلسه و ایام مبارک یک خبر هم به شما بدهم و آن هم اینکه دیروز یک روز تاریخی برای برنامه ریزی کشور بود! استظهار دارید که کشور ایران از سال ۱۳۲۷ هجری شمسی که آمریکایی‌ها سازمان برنامه و بودجه را در آن راه اندازی کردند، تا حال حاضر که داریم گفتگو می‌کنیم، برنامه ریزی و بودجه ریزی آن با مدل‌های غربی بوده است. پنج برنامه، قبل از انقلاب اسلامی بوده و شش برنامه هم بعد از انقلاب اسلامی بوده است، اما بعد از انقلاب اسلامی یک بسم الله الرحمن الرحیم با نشان جمهوری اسلامی بالای سر سازمان برنامه و بودجه‌ای که آمریکایی‌ها قبل از انقلاب راه اندازی کرده بودند، زدند و در نهایت هم این مشکلاتی که هفته گذشته برخی از آنها را برایتان فهرست کردم، به وجود آمد! کشور ناتوان است و نمی‌تواند تدبیر کند که ریشه آن، سازمان برنامه و بودجه است. حال -بفصله تبارک و تعالی- دیروز از اولین برنامه پیشرفت اسلامی در خبرگزاری حوزه علمی قم رونمایی کردیم و در ۳۲ بسته بحثی این برنامه تفصیلی، فنی و پیچده را به جامعه کارشناسی کشور معرفی کردیم.^{۴۰} بنده دیروز بلافاصله بعد از مراسم جلسه‌ای با دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام داشتم^{۴۱} و به ایشان عرض کردم ما آمادگی کارشناسی داریم تا در زمان تدوین برنامه هفتم، مسیر غربی نرویم؛ بلکه تلاش می‌کنیم تا اولین برنامه پیشرفت اسلامی را روی میز مسئولین جمهوری اسلامی بگذاریم. اینکه عرض می‌کنم با آیات و روایات خیلی اتفاقات می‌تواند رخ دهد، دیگر شعار نیست، چون همین الان یک برنامه تفصیلی و فنی در دستور کار است. از ۱۳۲۷ تا الان، اختیار به دست سازمان برنامه و بودجه بوده است، اما دیگر بس است و باید در نظام برنامه ریزی کشور خانه تکانی کرد، باید با مدل‌های اسلامی بودجه ریزی و برنامه ریزی کرد، عدم توازن‌های کشور را تشخیص داد.^{۴۲}

آرزو می‌کنم تا خدای متعال به همه ما توفیق دهد تا آرام آرام منزلت امام علیه السلام در قلوب و اذهانمان ارتقا یابد. آقایان این را بدانید که امام حسین علیه السلام و اهل بیت علیهم السلام در این دوره پر محنت تاریخی به شهادت رسیدند، به این دلیل که مقامشان شناخته نشد. حتماً اگر قرار است ان شاء الله ما منتظر ظهور حضرت ولیعصر -ارواحنا فداه-

۴۰. ارجاع پردازشی:

اشاره به نشست تخصصی «تبیین اولین برنامه پیشرفت اسلامی» که در تاریخ سه شنبه ۲۲ مهرماه ۱۳۹۹ در خبرگزاری حوزه در شهر قم برگزار گشت.

برای مشاهده متن این نشست ر.ک: eitaa.com/olgou4/2680

۴۱. اشاره به جلسه حجت‌الاسلام کشوری با دکتر محسن رضایی (دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام)
 ۴۲. ان شاء الله اگر توفیقی بود، به نظرم همین امشب اولین گزارش آن منتشر می‌شود -دوستان تدوین ما وعده داده‌اند امشب منتشر شود- و شما می‌توانید آشنایی اجمالی‌ای با این برنامه پیدا کنید.

انتقال از متن

باشیم، یکی از علامت‌های انتظار این است که شیعه تدریجاً پرسش‌هایش را از امام علیه السلام بپرسد. امامی که سؤال‌ها را پاسخ می‌دهد، می‌تواند نظم دنیا را عوض کند، اما امامی که در نظر ما تنها پیرمرد مهربانی است که به او ظلم شده، تنها می‌توان به او محبت ورزید و نمی‌توان از او در نظامات اجتماعی استفاده کرد! لذا اگر تدریجاً این مباحث مطرح شود، آرام آرام اضطراب به امام علیه السلام در جامعه ارتقا می‌یابد. جایگاه امامی که صد مسئله ما را فعلاً با ظرفیت فقاقت پاسخ می‌دهد، در قلوب و اذهان ارتقا می‌یابد و این همان کششی است که در روایات گفته شده است قبل از ظهور ولیعصر - ارواحنا فداه - به وجود می‌آید.^{۴۳} پس إن شاء الله باید به این مباحثات ادامه دهیم تا - بفضل تبارک و تعالی - غربگراها و جریان‌های پوزیتیویستی را به چالش بکشیم و به مقام امام علیه السلام دعوت کنیم. در این صورت هم مشکلات مردم حل خواهد شد و هم با سرعت بیشتری به سمت ظهور حرکت خواهیم کرد.

وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

۴۳. ارجاع پژوهشی:

برای نمونه از روایاتی که اشتیاق فراوان مردم برای ظهور حضرت علیه السلام را بیان می‌کند، می‌توان به این مورد اشاره کرد:
عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام يَقُولُ أَوْحَى اللَّهُ إِلَيَّ إِبْرَاهِيمَ أَنَّهُ سَيُولَدُ لَكَ فَقَالَ لِسَارَةَ فَقَالَتْ أَلِدُ وَ أَنَا عَجُوزٌ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ أَنَّهُا سَتَلِدُ وَ يُعَذِّبُ أَوْلَادَهَا أَرْبَعِينَ سَنَةً بَرَدَهَا الْكَلَامَ عَلَيَّ قَالَ فَلَمَّا طَالَ عَلَيَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ الْعَذَابُ صَجُّوا وَ بَكَوْا إِلَى اللَّهِ أَرْبَعِينَ صَبَاحاً فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيَّ مُوسَى وَ هَارُونَ يُخَلِّصُهُمْ مِنْ فِرْعَوْنَ فَحَطَّ عَنْهُمْ سَبْعِينَ وَ مِائَةَ سَنَةٍ قَالَ وَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام هَكَذَا أَنْتُمْ لَوْ فَعَلْتُمْ لَفَرَّجَ اللَّهُ عَنَّا فَأَمَّا إِذَا لَمْ تَكُونُوا فَإِنَّ الْأَمْرَ يَنْتَهِي إِلَيَّ مُنْتَهَاهُ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: «زمانی که عذاب بنی اسرائیل طول کشید، آنان ضجه زدند و جهل صبح به درگاه خدا گریستند و ضجه کردند. پس خداوند پس ۱۷۰ سال در فرج آنان تعجیل کرد و به موسی و هارون وحی نمود که آنان را از فرعون خلاصی بخشند. هم چنین شما اگر چنین کنید، خداوند فرج ما را می‌رساند و اگر مانند آنان نباشید، امر ظهور به انتهای زمان معین خود می‌رسد».

این را بدانید که امام حسین و اهل بیت به این دلیل که مقامشان شناخته نشد، در این دورهٔ پر محنت تاریخی به شهادت رسیدند. اگر قرار است *إن شاء الله* ما منتظر ظهور حضرت ولیعصر - ارواحنا فداه- باشیم، حتماً یکی از علامت‌های انتظار این است که شیعه تدریجاً پرسش‌هایش را از امام بپرسد. امامی که سؤال‌ها را پاسخ می‌دهد، می‌تواند نظم دنیا را عوض کند، اما امامی که در نظر ما تنها پیرمرد مهربانی است که به آن ظلم شده، تنها می‌توان به او محبت ورزید و نمی‌توان از او در نظامات اجتماعی استفاده کرد! لذا اگر تدریجاً این مباحث مطرح شود، آرام آرام اضطراب به امام در جامعه ارتقا می‌یابد. جایگاه امامی که فعلاً صد مسئله را با ظرفیت فقاقت پاسخ می‌دهد، در قلوب و اذهان ارتقا می‌یابد و این همان کششی است که در روایات گفته شده است قبل از ظهور ولیعصر - ارواحنا فداه- به وجود می‌آید.

* مسیرهای ارتباطی:

پایگاه اطلاع‌رسانی نقشهٔ راه nro-di.blog.ir

کانال "الگوی پیشرفت اسلامی" در پیام‌رسان ایتا @olgou4

حضور در جلسات الگوی پیشرفت اسلامی

حضور در نمایشگاه تخصصی الگوی پیشرفت اسلامی